

Länsstyrelsen
Värmland

LÄGESBILDER FRÅN KOMMUNER 2022

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.16 enligt
regleringsbrevet för 2022

Innehåll

1	Inledning	1
2	Sammanfattning och Länsstyrelsens kommentarer	1
2.1	Övergripande resultat.....	1
2.2	Beredskap och kapacitet.....	2
2.3	Nyanländas boende och bosättning.....	3
2.4	Skola och utbildning	5
2.5	Ensamkommande barn och unga	6
2.6	Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.....	7
3	Genomförande	8
3.1	SKR:s kommungruppsindelning.....	9
3.2	Svarsfrekvens	9
3.3	Vad säger resultaten?	9
4	Resultatredovisning	10
4.1	Beredskap och kapacitet.....	10
4.2	Nyanländas boende och bosättning.....	16
4.3	Skola och utbildning	25
4.4	Ensamkommande barn och unga	35
4.5	Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.....	40
5	Bilagor.....	46

1 Inledning

Uppdraget att ta fram lägesbilder om mottagandet av nyanlända och asylsökande avseende boende och verksamheter inom socialtjänst, skola och utbildning fick länsstyrelserna första gången 2017. Årets rapportering avser perioden januari till oktober 2022. Med anledning av Rysslands invasion av Ukraina och den ökade migrationen till Sverige valde Länsstyrelsen att lägga till frågor om målgruppen skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. 287 av 290 kommuner besvarade länsstyrelsernas frågor. Rapporten består av en resultatdel med citat och jämförelser mellan kommungrupper samt jämförelser med föregående års svar där det bedömts relevant. För att underlätta jämförelser mellan kommuner har Sveriges Kommuner och Regioners (SKR:s) kommungruppsindelning använts. En sammanfattning med kommentarer från Länsstyrelsen finns också med. Rapporten utgår från målen i Agenda 2030. Redovisningar från samtliga länsstyrelser är bifogade.

2 Sammanfattning och Länsstyrelsens kommentarer

I denna återslaggande rapportering redovisar Länsstyrelsen lägesbilder om kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända och asylsökande samt ensamkommande barn och unga. I år redovisas dessutom, i en separat del, lägesbilder gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Rapporten baseras på redovisningar från varje länsstyrelse utifrån inkomna enkätsvar från kommuner inom respektive län.

FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030, anger att ingen människa ska lämnas utanför samhället. Alla människor i hela världen ska kunna ta del av utvecklingens framsteg. Inget mål är uppfyllt om det inte är uppfyllt för alla.¹ Nedan följer en sammanfattning av resultaten och kommentarer med utgångspunkt i de globala målen.

2.1 Övergripande resultat

2.1.1 Kommunerna har beredskap och kapacitet att ställa om

Det är inga större skillnader i jämförelse med föregående års enkätsvar. De skillnader som fanns mellan kommungrupperna består. Likt förra året bedöms mottagandet av nyanlända och asylsökande fungera förhållandevis väl i landet som helhet. Likaså vad gäller skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Mottagandet av sistnämnda har visat att kommunerna har ganska god beredskap och kapacitet att ställa om till förändrade förutsättningar.

2.1.2 Skillnad mellan kommungrupperna

Majoriteten av de nyanlända bor i storstäder och större städer. Bosättningslagen styr i hög grad mottagandet mot kommuner med god arbetsmarknad och hänsyn

¹ [Agenda 2030 | Globalportalen](#)

tas till folkmängd. En sammanvägning av enkätsvaren pekar på att ensamkommande barn och unga, kortutbildade och personer som talar ett mindre vanligt språk har större möjligheter att få delar av sina behov tillgodosedda om de bor i storstäder. Men enkätsvaren visar samtidigt på andra fördelar för den som bor i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, större städer och kommuner nära större stad, såsom möjligheten till en tryggare och mer långsiktig boendesituation och en mer anpassad samhällsorientering. Självbosatta^[1] har dessutom större chans att få ta del av kommunens insatser riktade till nyanlända om de bor i någon av de sistnämnda kommungrupperna. Enkätsvaren synliggör att kommuner behöver utveckla sina arbetssätt för att möta målgruppens olika behov i det initiala mottagandet och därmed optimera nyanländas möjligheter till etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

2.2 Beredskap och kapacitet

Under beredskap och kapacitet redovisas svar på fem frågor, varav tre är nya för årets enkät. Ungefär 80 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa beredskap och kapacitet vid ett minskat eller oförändrat mottagande. Vad gäller ett ökat mottagande, bedöms beredskapen och kapaciteten inte vara riktigt lika god, även om strax över hälften anser att förmågan är *mycket* eller *ganska god* och förmågan bedöms även vara något högre än förra året. Det som nämns som utmanande vid ett ökat mottagande, och särskilt en oförutsedd ökning, är bristen på bostäder, men också personalbrist och brist på skolplatser.

En klar majoritet av kommunerna (80 procent) uppger att de genomför insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället. I kommentarerna är det flera som nämner att kommunens insatser riktar sig till både män och kvinnor. Men det är också en del kommuner som lyfter att de erbjuder särskilda insatser för kvinnor då de bedöms behöva mer stöd än männen. Exempel på insatser som nämns är kvinnogrupper med fokus på digitalisering och simning, men också insatser för att nå föräldralediga kvinnor.

Nästan alla kommuner har särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar. En del kommuner nämner att kvotflyktingarna får mer stöd än andra nyanlända. Men flertalet av kommunerna nämner att de använder samma upparbetade rutiner och arbetssätt för kvotflyktingar som för övriga nyanlända.

På frågan om självbosatta på lika villkor kan ta del av kommunens verksamheter som specifikt riktar sig till nyanlända är det runt 60 procent av kommunerna som har svarat *ja*, en femtedel har svarat *nej* och resten *kan ej bedöma*. Kommunerna uppger att det ofta hänger på att individen tar kontakt med kommunen. Få kommuner arbetar uppsökande.

En jämförelse mellan olika kommungrupper visar att självbosatta har störst möjlighet att ta del av insatser som specifikt riktar sig till nyanlända i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, följt av större städer och kommuner nära större stad.

Samverkan med Migrationsverket, länsstyrelsen, civilsamhället och till viss del med regionen bedöms fungera väl, men även i år är det kommuner som tar upp brister i samverkan med Arbetsförmedlingen. 65 procent av kommunerna har valt *varken eller*, *ganska dåligt* eller *mycket dåligt*. En del kommuner nämner att

Arbetsförmedlingen lyser med sin frånvaro och att deras arbetssätt inte möter nyanländas behov. Till exempel lyfts den ökade digitaliseringen och brist på personkontakt fram som utmanande. Storstäder och storstadsnära kommuner och större städer och kommuner nära större stad är något mer missnöjda med samverkan med Arbetsförmedlingen än mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

Vad gäller beredskap och kapacitet noterar Länsstyrelsen att fler än hälften av länsstyrelserna i sina redovisningar lyfter utmaningar med de minskade länstalen för 2023. På sikt är det flera som bedömer att det får konsekvenser för mottagandets kvalitet då kommuner kommer behöva skära ned på sina verksamheter och säga upp personal.

Länsstyrelsen anser även i år att det behövs ytterligare åtgärder för att nå mål 5 i Agenda 2030 som handlar om jämställdhet och som innebär en jämn fördelning av makt, inflytande och resurser. Svaren gällande beredskap och kapacitet, tillsammans med andra svar i enkäten, tydliggör att det behövs fler riktade insatser till kvinnor för att utjämna skillnader mellan könen. Det räcker inte att erbjuda samma insatser till både män och kvinnor vilket flera kommuner uppger att de gör. Det blir dessutom problematiskt då självbosatta i många fall inte på lika villkor kan ta del av kommunens verksamheter som specifikt riktar sig till nyanlända. Denna grupp inkluderar familjeanknytningar, varav många kvinnor, som därmed inte nås av kommunens insatser.

Därtill är det bekymmersamt att nästan 65 procent av kommunerna upplever att samverkan med Arbetsförmedlingen inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Särskilt sårbart blir det för målgruppen inom en sammanhållen utbildning (individer som omfattas av utbildningsplikten).

2.3 Nyanländas boende och bosättning

Under kapitlet nyanländas boende och bosättning redovisas fem frågor varav två är nya för årets enkät. Ungefär 60 procent av kommunerna erbjuder *alltid* eller *oftast* anvisade nyanlända ett tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning. Det som främst erbjuds är tillsvidarekontrakt direkt vid ankomst eller andrahandskontrakt som övergår i ett förstahandskontrakt efter en kortare tid eller efter några år. 30 procent uppger att de *aldrig* erbjuder målgruppen tillsvidarekontrakt, vilket överensstämmer med förra årets svar. De kommunerna erbjuder oftast ett andrahandskontrakt på två år där det i varierande grad finns möjlighet till förlängning.

Likt tidigare år är det stora skillnader mellan de olika kommungrupperna. Det är vanligast att få ett tillsvidarekontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, tätt följt av större städer och kommuner nära större stad, medan det är mycket ovanligt att det erbjuds i storstäder och storstadsnära kommuner. En stor andel av de nyanlända anvisas till just storstäder och större kommuner.

70 procent av kommunerna bedömer att det inte förekommer trångboddhet i någon större utsträckning. Medan ungefär 30 procent uppger att det förekommer. Flera kommuner menar att de försöker ordna passande boende, men att det inte alltid är möjligt då det ofta är brist på större lägenheter. Risken för trångboddhet ökar till viss del om du som nyanländ anvisas till storstäder och storstadsnära kommuner jämfört med övriga kommungrupper.

På frågan om kommunerna tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända varierar svaren. Det är dock något mer vanligt att kommunerna inte tar hänsyn till det (36 procent har svarat *sällan* eller *aldrig*), än att de gör det (27 procent har svarat *ofta* eller *alltid*). Runt en femtedel uppger att de gör det ibland. Flera kommuner nämner att de försöker bosätta nyanlända i olika områden, men att det inte alltid går att styra på grund av till exempel bostadsbrist. Det är också en del kommuner som hänvisar till att de inte har områden med större socioekonomisk utsatthet.

Storstäder och storstadsnära kommuner tar i mindre utsträckning hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av nyanlända än övriga kommungrupper. Detta hänger troligen ihop med större bostadsbrist i dessa kommuner.

En klar majoritet av kommunerna svarar *nej* på frågan om kommunen tagit emot nyanlända under året som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i berörd kommun. Endast något över 10 procent har svarat *ja*. Över 20 procent har dock valt *kan ej bedöma*, vilket kan innebära att den faktiska siffran är högre.

40 procent av kommunerna anser att de har *mycket god* eller *ganska god* kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov. Det är en något högre andel än tidigare år. 20 procent uppger att de har *ganska dålig* eller *mycket dålig* kunskap. Lika många har valt *varken eller*, eller *kan ej bedöma*. Oavsett svarsalternativ varierar kommentarerna. En del kommuner menar att de har god kännedom om självbosatta. Andra nämner att de kommer i kontakt med självbosatta först när målgruppen tar kontakt med kommunen av olika anledningar.

En jämförelse mellan olika kommungrupper visar att kunskapen om självbosatta nyanländas bostadsbehov varierar och inte är särskilt hög i någon av kommungrupperna, men att storstäder och storstadsnära kommuner har sämre kunskap om målgruppen än övriga kommungrupper. En rimlig förklaring skulle kunna vara att mindre och mellanstora kommuner, utifrån sin storlek, har en bättre överblick över vilka som flyttar in till kommunerna. Det bör också tilläggas att det generellt är relativt många kommuner som har valt *kan ej bedöma*. Det i sin tur skulle också kunna indikera att kommunerna generellt saknar kunskap om målgruppens behov.

Länsstyrelsen konstaterar att det fortsatt är runt 30 procent av kommunerna som inte erbjuder anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt vilket innebär att mottagandet på anvisning i många fall leder till en otrygg bostadssituation. Dessutom finns utmaningar med trångboddhet och att bosättning i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar förekommer.

Länsstyrelsen noterar också att det fortsatt råder bristande kunskap om självbosattas situation i kommunerna och att få arbetar uppsökande, trots att kommunerna ges statlig ersättning för att arbeta med målgruppen. Kommunerna får dessutom information från Migrationsverket om alla nyanlända som bosätter sig i kommunen. Länsstyrelsen noterar dock att denna information inte alltid tycks nå den enhet inom kommunen som ansvarar för mottagande och insatser till nyanlända.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns mer att göra för att nå mål 11 i Agenda 2030 och delmålet om att säkra tillgång till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder för alla.

2.4 Skola och utbildning

2.4.1 Skola

Under kapitlet skola redovisas svar på tre frågor. En klar majoritet (75 till 86 procent) av kommunerna bedömer att de har mycket god förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande i förskola, skola och gymnasiet. Resultatet är något bättre än förra året. Merparten av kommunerna uppger att de har introduktionsinsatser för mottagande av nyanlända elever. I praktiken innebär detta alltifrån att en eller några skolor i en kommun har introduktionsinsatser till ett systematiserat/formaliserat mottagande med riktlinjer och samsyn som gäller alla skolor i hela kommunen.

Kommunerna bedömer att de generellt har god förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på sitt modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. Men kommentarerna visar på en viss spridning i förmågan. Flera kommuner menar att det beror på vilket språk som avses. Det bedöms enklare att ge stöd till de som talar ett vanligt förekommande språk, men en utmaning vad gäller de mindre språkgrupperna.

Storstäder och storstadsnära kommuner har, likt tidigare år, bäst förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. Det gäller för såväl grundskola som gymnasium, men särskilt vad gäller gymnasiet. En möjlig förklaring skulle kunna vara att storstäder, till följd av sin storlek, har ett större utbud av studiehandledare och därmed möjlighet att kunna erbjuda studiehandledning på modersmål än övriga kommungrupper.

Majoriteten av kommunerna bedömer att samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare fungerar mycket väl. En del kommuner lyfter att vårdnadshavarna bjuds in till ett inledande möte/samtal där tolk eller studiehandledare deltar. Studiehandledare lyfts bland annat fram som viktiga i den kontinuerliga dialogen med vårdnadshavarna.

Länsstyrelsen konstaterar att utbudet av introduktionsinsatser varierar mellan skolorna i kommunerna även i år. Tillgången på studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk skiljer sig åt i landet och försvårar möjligheten för elever, framför allt tillhörande mindre vanligt förekommande språkgrupper och att få stöd i den omfattning som de har rätt till. Enkätsvaren visar också att studiehandledarna är viktiga för att få en bra dialog med vårdnadshavarna. När tillgången på studiehandledare är låg riskerar även samverkan att fungera sämre med vårdnadshavare som talar ett mindre vanligt språk.

Elever med utländsk bakgrund har sämre förutsättningar att nå målen i svensk skola². För att bryta detta mönster är det viktigt att fortsätta arbeta för ett systematiserat och likvärdigt mottagande av nyanlända elever för att nå mål 4 i Agenda 2030 som handlar om god utbildning för alla.

2.4.2 Utbildning

I utbildningskapitlet redovisas svar på tre frågor. En majoritet av kommunerna (70 procent) bedömer att de sammantaget har *mycket god* eller *ganska god* förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning. Knappt 15 procent har valt *varken eller*. En

² [Skolverkets lägesbedömning 2020 - Skolverket](#)

del kommuner nämner att de har en god planering för detta, att insatserna är anpassade utifrån målgruppens behov och att de har en fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen. De som har valt *varken eller* nämner bland annat att arbetet med en sammanhållen utbildning är i sin linda eller att samarbetet med Arbetsförmedlingen inte fungerar optimalt.

Samtliga kommungrupper bedömer att de har god förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten. Storstäder och storstadsnära kommuner bedömer dock sin förmåga något högre, och det är fler i den kommungruppen som har valt alternativet *mycket god*. En trolig förklaring skulle kunna vara attorstäder, till följd av sin storlek, har ett större elevunderlag och därmed bättre möjlighet att kunna erbjuda en sammanhållen utbildning än övriga kommungrupper.

Ungefär 60 till 65 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa samhällsorienteringen (SO) utifrån deltagarna och de lokala förutsättningarna och förmåga att anpassa samhällsorienteringen till förändringar i mottagandet av nyanlända. En del kommuner lyfter att samverkan med andra kommuner i olika former gör detta möjligt. De som har svarat *varken eller* (20 procent) nämner att det minskade antalet deltagare har gjort det svårare att anpassa utbildningen. Fjärrundervisning är en lösning som ett antal kommuner använder sig av.

Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner bedömer att de har något bättre förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån de lokala förutsättningarna och till förändringar i mottagandet jämfört med övriga kommungrupper. Skillnaden är tydligast i jämförelse medorstäder och storstadsnära kommuner. En trolig förklaring är att mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner upplever att de har en större flexibilitet då de i högre grad köper SO-tjänst av annan kommun/aktör, antingen fjärrundervisning eller klassrumsundervisning och sedan kompletterar med lokala lösningar för att tillgodose behovet av lokala anpassningar. Flera kommuner uppger att de lokala anpassningarna går förlorade om SO är regionalt samordnad och/eller endast erbjuds via fjärrundervisning.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma regeringen på de fortsatt stora utmaningar som finns i samhället att möta de utbildningsbehov och former för utbildning som många individer med låg formell utbildningsnivå står inför för att etablera sig varaktigt på arbetsmarknaden. Kommunerna uppger att de i hög grad kan erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten. Länsstyrelsens tidigare lägesbilder har visat att det råder en diskrepans mellan det som är målgruppens behov och det som erbjuds. Att samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen brister gällande målgruppen som ingår i en sammanhållen utbildning medför ytterligare utmaningar som nämnts tidigare.

Det finns således ett stort behov av att arbeta vidare med Agenda 2030, mål 4 och säkra rätten till god utbildning för alla samt i förlängningen mål 8 om anständiga arbetsvillkor för alla för en varaktig arbetsmarknadsetablering.

2.5 Ensamkommande barn och unga

Under kapitlet ensamkommande barn och unga redovisas svar på tre frågor. Kommunernas kapacitet att tillgodose behovet av boende för ensamkommande

barn och unga under och över 18 år och att anpassa insatser utifrån olika behov är relativt hög. 60 till 70 procent av kommunerna har valt alternativet *mycket god* eller *ganska god*. Det är flera kommuner som nämner att de har haft ett lågt mottagande av ensamkommande barn och att det därför varit möjligt att tillgodose behoven som finns. Andra kommuner som valt *varken eller* tar bland annat upp att det saknas resurser för att ha kapacitet när mottagandet är lågt.

En jämförelse mellan olika kommungrupper visar på relativt stora skillnader i kapaciteten att tillgodose boende för ensamkommande unga över 18 år. Störst är skillnaden mellan mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner och storstäder och storstadsnära kommuner, där sistnämnda bedömer att de har betydligt större kapacitet. En förklaring till detta kan vara att tillgången till mer anpassade boendeformer är högre, så som att stödboende beviljas av socialtjänsten.

60 procent av kommunerna bedömer att de har *mycket god* eller *ganska god* kapacitet att möta det väntade behovet av utredningsresurser och kompetens inom socialtjänsten. Vad gäller boende och andra insatser är det ungefär hälften av kommunerna som valt alternativet *mycket god* eller *ganska god* och cirka 25 procent har valt *varken eller*. Utredningsresurserna bedöms som goda, men kommunerna menar att boendefrågan är en utmaning. Beträffande kapaciteten att möta det väntade behovet av gode män och särskilt förordnad vårdnadshavare är det färre som har valt *mycket god* eller *ganska god*, strax under 40 procent. En del kommuner upplever att det har blivit svårare att få tag på gode män och särskilt förordnad vårdnadshavare.

Endast en femtedel av kommunerna bedömer att deras beredskap att möta en större oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2023 är *mycket* eller *ganska god*. 40 procent bedömer beredskapen som *ganska dålig* eller i vissa fall *mycket dålig*. Över 20 procent har valt *varken eller*. Det som framför allt nämns som utmanande vid en oförutsedd ökning är personalresurser och bristen på boendelösningar för målgruppen. Svårast bedömer mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner att det skulle vara. En del av de kommuner som anser att de har goda möjligheter att hantera en oförutsedd ökning lyfter just att de har tillgång till resurser och boendelösningar, men också en tydlig plan för hur ett sådant scenario ska hanteras.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns en tydlig skillnad i kommunernas beredskap vid ett väntat mottagande, kontra beredskap för en oförutsedd ökning. Nästan hälften av kommunerna bedömer beredskapen som *ganska dålig* eller till och med *mycket dålig* för en oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2023. Boendesituationen, beroendet av familjehemsplaceringar och den låga tillgången till HVB, tillsammans med en utmanande arbetssituation inom socialtjänsten talar för att beredskapen är begränsad. Samtidigt är det värt att tillägga att en oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn i viss mån inträffade under 2022 i och med mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Länsstyrelsen har inte fått några rapporter om något större antal kommuner som signalerar att de inte klarar sitt åtagande inom området. Till stor del förklaras det av att de ensamkommande barnen från Ukraina i mycket hög utsträckning har anhöriga i Sverige och även placeras hos dem av socialtjänsten.

2.6 Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Under kapitlet om skyddsbehövande från Ukraina redovisas fem frågor. Ungefär 65 procent av kommunerna upplever att anvisningar av skyddsbehövande enligt

massflyktsdirektivet har fungerat väl. Knappt en femtedel anser att det har fungerat dåligt. Storstäder och storstadsnära kommuner är något mer nöjda än övriga kommungrupper. Flera kommuner menar att anvisningarna har fungerat bra, men att de ändå hade önskat mer information om de anvisade. En del kommuner anser också att kommunikationen med Migrationsverket har brustit i vissa fall.

En majoritet av kommunerna bedömer att de har *ganska goda* eller *mycket goda* möjligheter att ordna boende åt skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Endast en liten andel anser att de har dåliga möjligheter. En del av de kommuner som upplever att de har goda möjligheter att ordna boende menar att det beror på att de ännu inte fått alla anvisade till kommunen. Storstäder och storstadsnära kommuner bedömer att de har svårast att erbjuda boende till skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.

Över 80 procent av kommunerna anser att mottagandet i skolan av skyddsbehövande elever från Ukraina har fungerat mycket väl under året. Flera nämner att de har upparbetade rutiner för mottagandet av nyanlända elever vilket har underlättat i detta fall. En del kommuner nämner också att det inte har kommit så många elever ännu då det inte finns någon generell skolplikt för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Det är även ett antal kommuner som uppger att elever kombinerar studier i svenska skolan med distansundervisning från Ukraina, vilket ibland krockar tidsmässigt.

Samverkan med civilsamhället, länsstyrelsen och Migrationsverket gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har fungerat väl enligt kommunerna. Det är dock något fler som har angett att det fungerat *ganska dåligt* vad gäller samverkan med Migrationsverket i jämförelse med övriga. Det som då lyfts är att informationen från myndigheten har varit bristfällig, i form av till exempel otydliga underlag. Särskilt rörigt tycks det ha varit initialt när det kom väldigt många skyddsbehövande från Ukraina samtidigt. Vissa kommuner menar dock att det har blivit bättre när utvecklingen under tiden blivit mer stabil.

Merparten av kommunerna erbjuder insatser till skyddsbehövande från Ukraina utöver det kommunen är skyldig att erbjuda. Det rör sig ofta om samhällsinformation, fritidsaktiviteter för barn och unga, arbetsmarknadsinformation och svenskundervisning. Förutom ovanstående är det många kommuner som har valt att stötta målgruppen på olika sätt tillsammans med bland annat civilsamhället.

Länsstyrelsen konstaterar att mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet överlag har fungerat väl under året. Kommunerna visade på förmåga att ställa om till förändrade förutsättningar och tog under kort tid fram boendelösningar. Länsstyrelsen konstaterar alltså att skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet är i en utsatt situation då de inte har samma rättigheter som nyanlända, samtidigt som de troligtvis kommer att bli kvar i Sverige en längre tid. Detta i kombination med en osäker framtid, låg dagersättning och varierande boendekvalité ökar risken för människoexploatering.

3 Genomförande

I oktober 2022 skickade länsstyrelserna ut en digital enkät till alla kommuner i landet. Enkäten innehöll frågor avseende beredskap och kapacitet, nyanländas

boende, skola och utbildning och ensamkommande barn och unga (ekb). Enkäten bestod av frågor där kommunerna fick välja ett svarsalternativ utifrån en skala. Efter varje fråga uppmanades kommunerna att kommentera sina svar. Enkäten bestod även av ett antal fritextfrågor.

En förändring av enkätens utformning genomfördes under 2022 och påståenden ersattes med frågor och därmed nya svarsskalor. Justeringarna som gjordes påverkar möjligheten att jämföra svaren mellan åren i större utsträckning, men vissa övergripande jämförelser bedöms ändå vara möjliga.

Sammanställningen av svaren i enkäten ligger till grund för denna rapport, så även redovisningar från samtliga länsstyrelser.

3.1 SKR:s kommungruppsindelning

För att kunna visa på skillnader mellan olika kommungruppers svar har SKR:s kommungruppsindelning använts, den är framtagen för att kunna jämföra och analysera olika statistiska underlag. Indelningen består av tre huvudgrupper och nio undergrupper och kommunerna har grupperats utifrån olika parametrar som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster.³ Bedömningen är att detta ger en mer rättvisande bild än att enbart jämföra mellan länen då det ibland finns stora skillnader mellan kommuner inom ett län.

3.2 Svarsfrekvens

99 procent av landets kommuner (287 av 290) besvarade den digitala enkäten vilket utgör ett gediget underlag för rapporten.

3.3 Vad säger resultaten?

En viss försiktighet måste intas vid analysen av svaren. Det är viktigt att komma ihåg att svar kan skilja sig åt beroende på vem inom kommunens organisation som har besvarat enkäten. I vissa fall är det individer som arbetar operativt med frågorna och i andra fall har chefer eller personer med en strategisk position besvarat den. Dessa funktioner kan ha olika bild av hur mottagandet fungerar. Kommunernas kommentarer tyder på att de tolkar svarsalternativen på olika sätt. Kommentarererna visar också att det ibland kan vara svårt för kommunerna att endast svara för den tidsperiod som enkäten avser utan att man svarar utifrån en längre tidshorisont. Det vi också ser är att kommunerna kan ha svarat ”mycket bra”, men att de sedan är mer kritiska i sina kommentarer. Länsstyrelsen kan inte dra för stora slutsatser utifrån specifika svar, men tillsammans med övrig kunskap får vi en förhållandevis bra nulägesbild hur mottagandet av nyanlända, asylsökande och i år även skyddsbehövande från Ukraina fungerat i Sverige under 2022.

³ [Kommungruppsindelning 2017 - SKR](#)

4 Resultatredovisning

Nedan presenteras svaren på respektive fråga. Diagrammen (staplar och cirklar) visar antal svarande kommuner. Övriga stapeldiagram visar kommungruppsjämförelser som andelar i procent.

4.1 Beredskap och kapacitet

4.1.1 Bedöm kommunens förmåga att anpassa beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända vid ett minskat, oförändrat eller ökat mottagande:

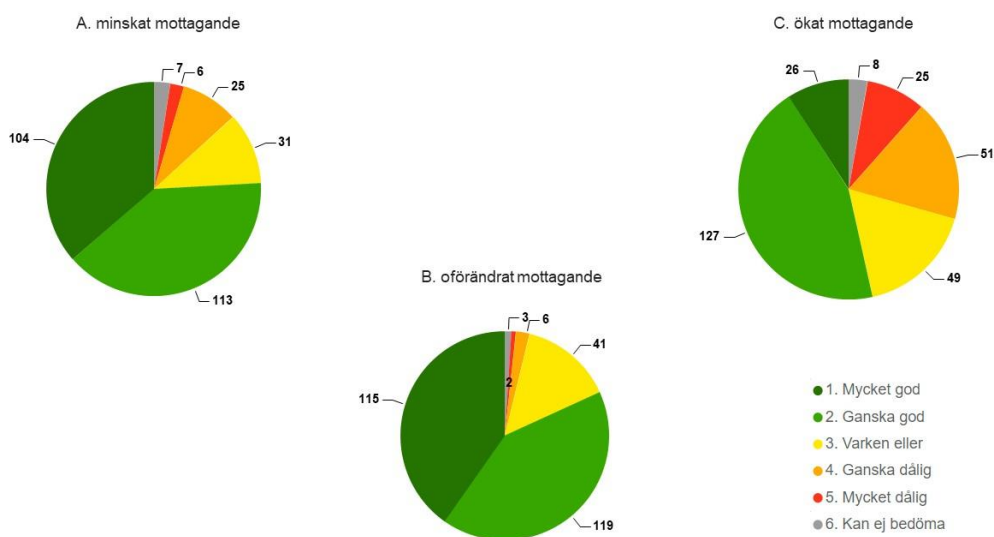

Diagram 1.1: Bedöm kommunens förmåga att anpassa beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända vid ett minskat, oförändrat eller ökat mottagande

Diagram 1.1 och cirkelarna A och B visar att ungefär 80 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa beredskap och kapacitet vid ett minskat eller oförändrat mottagande. Vad gäller ett ökat mottagande, cirkel C, bedöms förmågan inte vara riktigt lika god, även om strax över hälften anser att förmågan är *mycket* eller *ganska god* och bedöms även vara något högre än förra året. Det som nämns som utmanande vid ett ökat mottagande, och särskilt en oförutsedd ökning, är bristen på bostäder, men också personalbrist och brist på skolplatser. Kommuner som svarar *ganska god* eller *mycket god* menar att de har en flexibel organisation och klarar av förändringar i mottagandet så länge det inte är för stora fluktuationer. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Det svåraste är att ställa om för ökat och minskat mottagande när det gäller bostäder. Om minskat - kostnader för tomhyror och ökat mottagande är en utmaning när det ska ske på kort tid.

Beroende på ökad volym ställs i så fall krav på fler bostäder samt skolplatser, varav bostäder behöver i sådant fall "trollas fram".

Det finns en relativt god beredskap och kapacitet att möta ett såväl minskat som ett ökat mottagande. Med en placering av flyktingmottagandet inom ramen för Arbetsmarknadsenheten, så finns det en flexibilitet gällande de personella resurserna som krävs för ett praktiskt och socialt stöd. Vid ett utökat mottagande finns dock vissa utmaningar gällande boende. Dessa bedöms dock som hanterbara. Däremot så är det svårt för grundskolan att hantera en större utökning av mottagandet. Detta pga. av ett redan stort mottagande av asylsökande barn i skolan.

4.1.2 Genomför kommunen insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället?

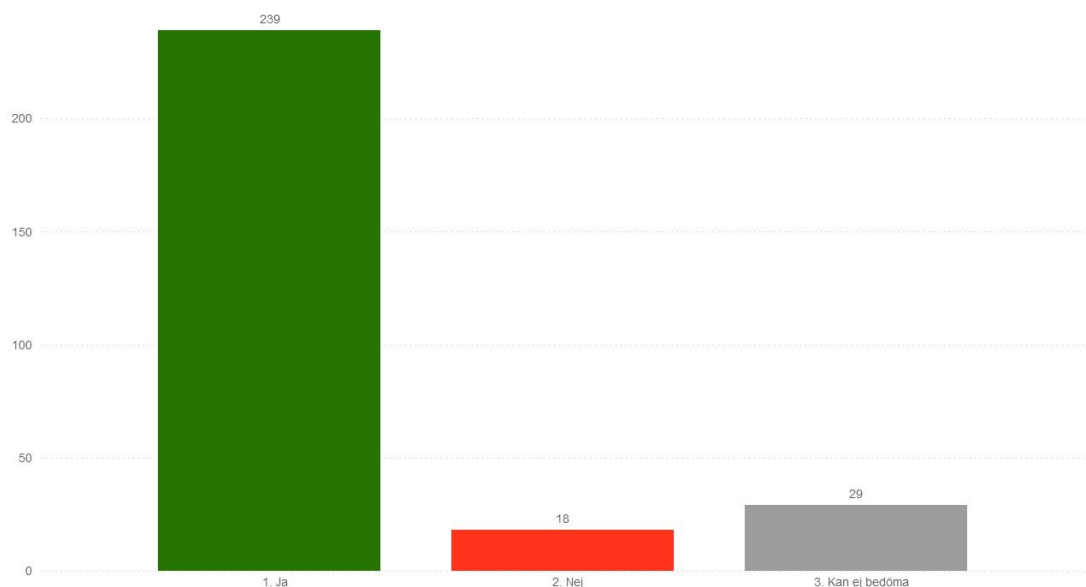

Diagram 2.1: Genomför kommunen insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället?

Diagram 2.1 visar att merparten (80 procent) av kommunerna uppger att de genomför insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället. Det som flera kommuner lyfter är att de erbjuder likadana insatser till både män och kvinnor, samtidigt är det också en del kommuner som lyfter att de erbjuder särskilda insatser för kvinnor då de bedöms behöva mer stöd än männen. Exempel på insatser som nämns är kvinnogrupper med fokus på digitalisering och simning, men också insatser för att nå föräldralediga.

Vi ger samma förutsättningar till kvinnor och män, vilket i praktiken gör att män får ett större försprång. Inga särskilda insatser på kvinnorna i det ordinarie mottagandet. Vi har, till

och från, haft olika projekt som riktat sig till kvinnor för att de skall få bättre förutsättningar. Men insatserna har tagit slut efter projekttidens slut.

Vi gör ingen skillnad på män och kvinnor. Båda ges samma möjlighet.

Delvis. Vi har haft projekt med inriktning att nå föräldralediga som har avbrott från SFI. Detta för att minska tappet av svenskkunskaper under föräldraledigheten. Överlag arbetar kommunen individinriktat med de nyanlända vilket innebär att vi försöker stödja och hjälpa med det som varje individ behöver för sin etablering.

Vi genomförde Digitaliseringsprojekt där deltagare erövrade digitala kunskaper som behövs i dagens samhälle [...].

Vi har genomfört och genomför insatser i form av projekt finansierade av Länsstyrelsen samt samarbete med studieförbund för att lyfta fram kvinnorna, att de lättare ska etableras i samhället samt ha en större möjlighet att komma ut i arbete.

4.1.3 Har kommunen särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar?

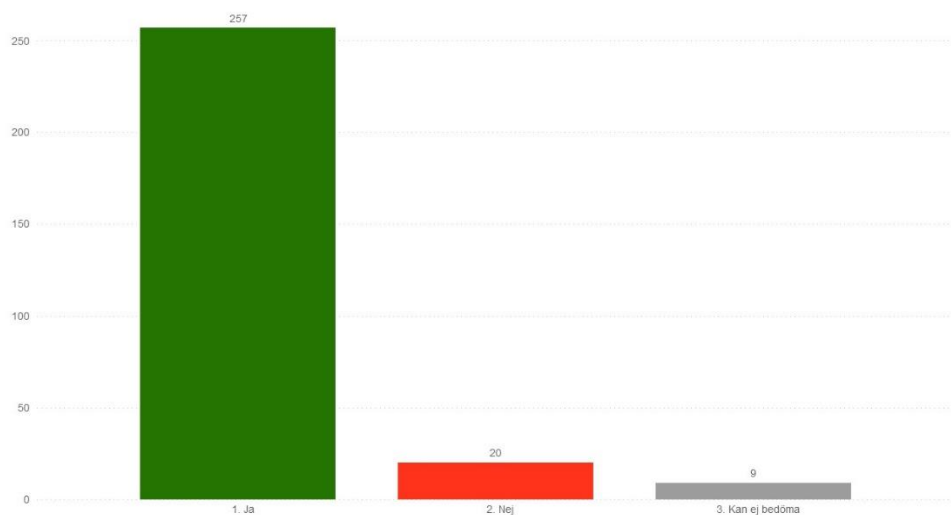

Diagram 3.1: Har kommunen särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar?

Diagrammet ovan (3.1) visar att nästan alla kommuner (90 procent) har särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar. En del kommuner nämner att kvotflyktingarna får mer stöd initialt än andra nyanlända. Flertalet nämner samtidigt att de använder samma upparbetade rutiner och arbetssätt för kvotflyktingar som för övriga nyanlända. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

De ges ju särskilt stöd inledningsvis för att komma i gång med handling, närområde, skola, SFI, bostad etc. De tillsätts mer resurser än andra grupper som i stället bedöms mer självständiga.

För kvot finns särskilda rutiner kring hämtning, bokning och transport för uppehållstillstånds- och ID-kort, asylhälsa m.m. Vi hjälper även till mer praktiskt med t.ex. telefonkort, och ger initial samhällsinformation i större utsträckning. Vi ser till att kvotflyktingarna i början har minst 1–2 träffar/kontakter i veckan med oss eller andra instanser.

Kvotflyktingar får generellt mer stöd initialt än ABO. Mer information och mer praktiskt stöd.

Det sker på samma sätt som övriga nyanlända.

4.1.4 Kan självbosatta på lika villkor som anvisade ta del av kommunens verksamheter som specifikt riktar sig till nyanlända?

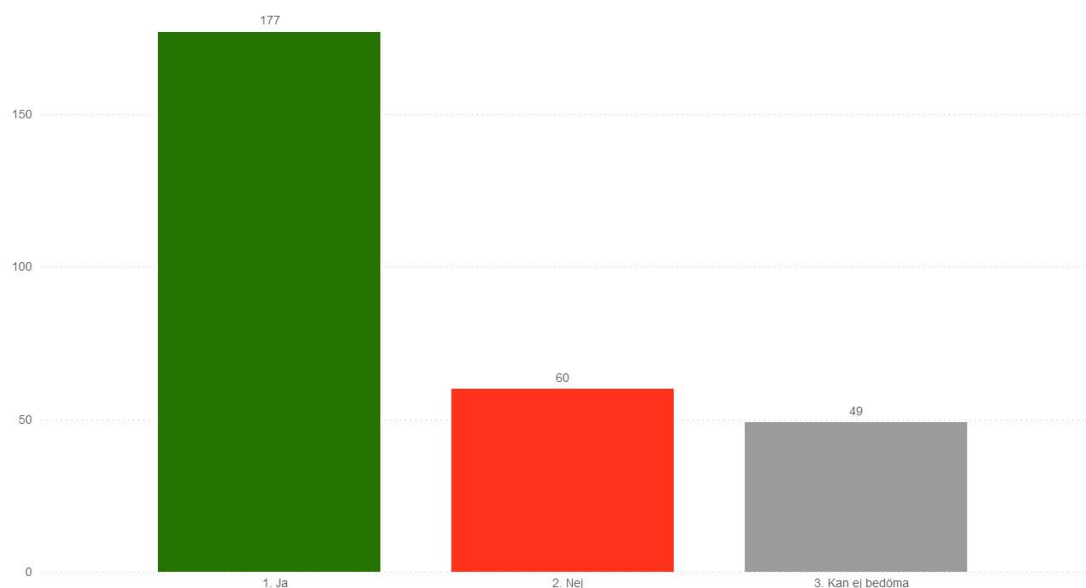

Diagram 4.1: Kan självbosatta på lika villkor ta del av kommunens verksamheter som specifikt riktar sig till nyanlända?

Diagram 4.1 visar att runt 60 procent av kommunerna har svarat *ja*, cirka 20 procent *nej* och resterande har valt *kan ej bedöma*. Kommentarer visar att många av de kommuner som svarat *ja* på frågan, nämner att alla har möjlighet att ta del av kommunens insatser, men att det oftast hänger på att individen själv tar kontakt med kommunen. Få uppger att de arbetar uppsökande. En del kommuner tar upp att det är svårt att hitta självbosatta. Liknande kommentarer nämns även av de som valt alternativen *nej* och *kan ej bedöma*. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Alla kommuninvånare ges samma förutsättningar att ta del av kommunens verksamheter.

Staden säkerställer att alla självbosatta nås av information om den verksamhet för nyanlända som staden erbjuder.

De anvisade får en annan vägledning och hjälp av kommunen än självbosatta.

Det svåra med självbosatta är mer att hitta dem och att göra dem medvetna om kommunens verksamheter.

Ja, men kommunens kännedom om självbosatta är begränsad. Om den självbosatta inte själv kontaktar vet vi inte vem de är eller var de finns.

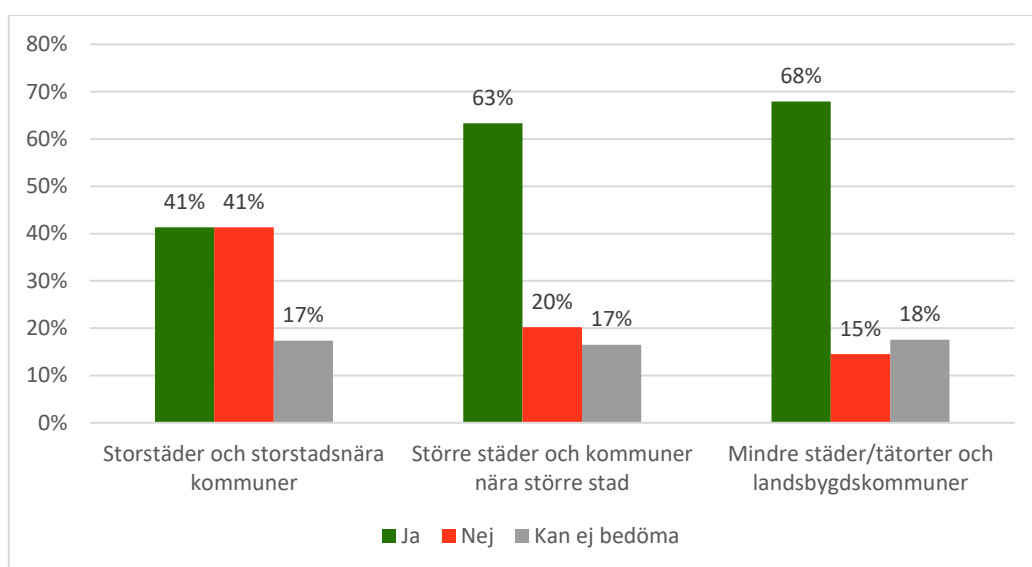

Diagram 4.2: Olika kommungruppers svar (andel i procent) på frågan om självbosatta på lika villkor kan ta del av kommunens insatser som specifikt riktar sig till nyanlända.

En jämförelse mellan olika kommungrupper (4.2) visar att självbosatta har större möjlighet att ta del av insatser som specifikt riktar sig till nyanlända i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, följt av större städer och kommuner nära större stad än storstäder och storstadsnära kommuner.

4.1.5 Bedöm hur kommunens samverkan fungerar med nedanstående aktörer i mottagandet av nyanlända:

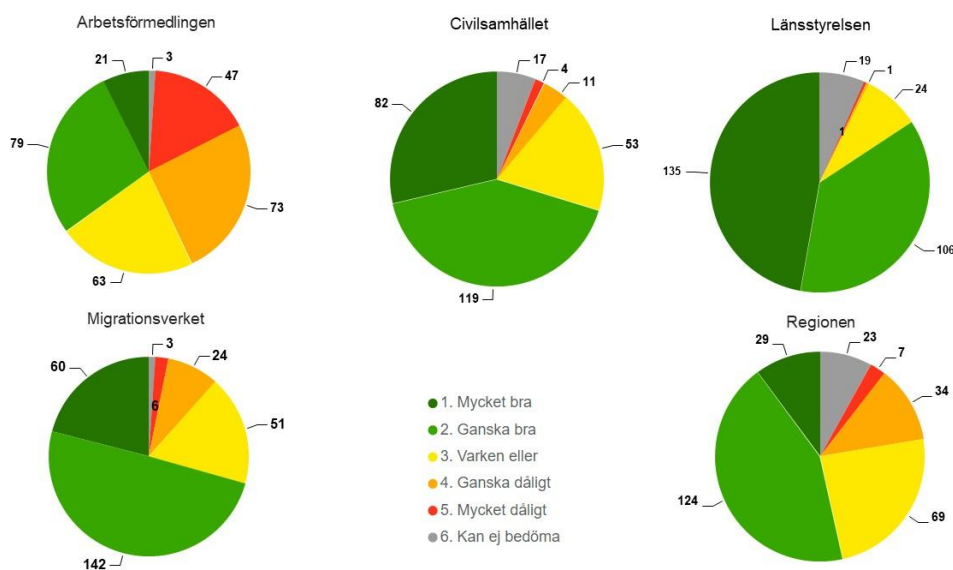

Diagram 5.1: Bedöm hur kommunens samverkan fungerar med nedanstående aktörer i mottagandet av nyanlända:

Cirkeldiagrammen (5.1) visar att samverkan överlag tycks fungera väl med Migrationsverket, Länsstyrelsen, civilsamhället och till viss del med regionen, men att samverkan med Arbetsförmedlingen även i år bedöms bristfällig i flera fall. Nästan 65 procent av kommunerna har valt alternativen *varken eller*, *ganska dåligt* eller *mycket dåligt*. En del kommuner nämner att Arbetsförmedlingen lyser med sin frånvaro och att deras arbetssätt inte passar nyanländas behov. Till exempel lyfts den ökade digitaliseringen och brist på personkontakt fram som utmanande. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

AF har mer eller mindre försvunnit som aktör, funkar ej med de fristående aktörerna som AF upphandlat. Låg kvalitet på insatser.

AF är ofta svåra att nå och de jobbar på ett sätt som är relativt utmanande för nyanlända.

All samverkan med andra myndigheter fungerar bra förutom Arbetsförmedlingen. Deras arbetssätt under all kritik.

Utmaningen är Arbetsförmedlingens frånvaro. Tycker inte att deltagarna får den hjälp och stöd de behöver när de är med i etableringsprogrammet. Kommunen drar ett stort lass när Arbetsförmedlingens ansvar brister. Alla deltagare klarar ej av det "digitala arbetssättet"

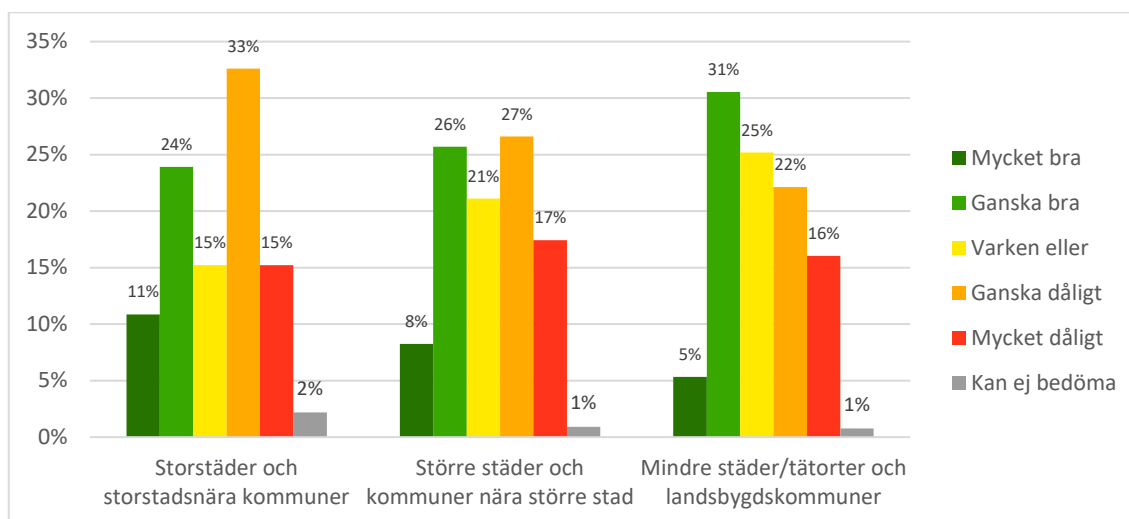

Diagram 5.2: Olika kommungruppers svar (andel i procent) gällande hur samverkan med Arbetsförmedlingen fungerar.

Diagrammet ovan (5.2) visar inte på några större skillnader vad gäller de olika kommungrupperna, men storstäder och storstadsnära kommuner och större städer och kommuner nära större stad är något mer missnöjda med samverkan med Arbetsförmedlingen än mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

4.2 Nyanländas boende och bosättning

Bostaden betraktas som en grundläggande social rättighet enligt svensk grundlag och i folkrättsliga konventioner. Bostaden och boende påverkar människors livssituation och möjligheter i livet. Kommunerna har ett bostadsförsörjningsansvar för nyanlända personer på samma sätt som för övriga invånare och ska i sin planering skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. Nyanlända personer har generellt liknande utmaningar som unga på bostadsmarknaden i form av kort tid i bostadskö och lägre inkomster och sparkapital. Även avsaknad av kontaktnät samt diskriminering vid uthyrning av bostäder kan försvåra inträdet på bostadsmarknaden.

En otrygg boendesituation och trångboddhet påverkar förutsättningar för etablering, hälsa och jämlika uppväxtvillkor för barnen. Nyanländas boendesituation är också nära sammankopplad med frågor om socioekonomisk utsatthet.⁴ Bland nyanlända finns personer som själva bosätter sig i en kommun (självbosatta) liksom nyanlända som anvisas en kommun med stöd av bosättningslagen (2016:38). För nyanlända personer som anvisas en kommun har kommunen ett direkt ansvar att erbjuda bostad.

För år 2022 beslutade regeringen att totalt 7 500 nyanlända personer skulle anvisas till landets kommuner. Mot slutet av året visade det sig dock att antalet anvisade blev lägre än tidigare beräknat. Det berodde dels på att antalet personer som fick bosättningsgrundade uppehållstillstånd 2022 var färre än vad Migrationsverket tidigare beräknat, dels på att regeringen i budgetpropositionen kommunicerade att mottagandet av kvotflyktingar skulle minskas, vilket

⁴ [Bostad eller arbete? Om bosättningslagen och flyttmönster ur ett socioekonomiskt perspektiv \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/bostad-eller-arbete-om-bosattningslagen-och-flyttmonster-ur-ett-socioekonomiskt-perspektiv)

påverkade anvisningarna redan under 2022.⁵ Drygt 6 500 personer anvisades under 2022. Av landets 290 kommuner hade 21 kommuner ”0” i kommunal och förväntades därmed inte ta emot nyanlända genom anvisning.

I enkäten ställdes en fråga om kommunen, under 2022, tagit emot anvisade enligt bostättningslagen. 90 procent (259 av 287) av de svarande kommunerna svarade *ja* på frågan och fick sedan besvara samtliga frågor nedan. De som svarade *nej* eller *kan ej bedöma* fick gå vidare till fråga 4.2.4.

4.2.1 I vilken utsträckning erbjuder kommunen anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning?

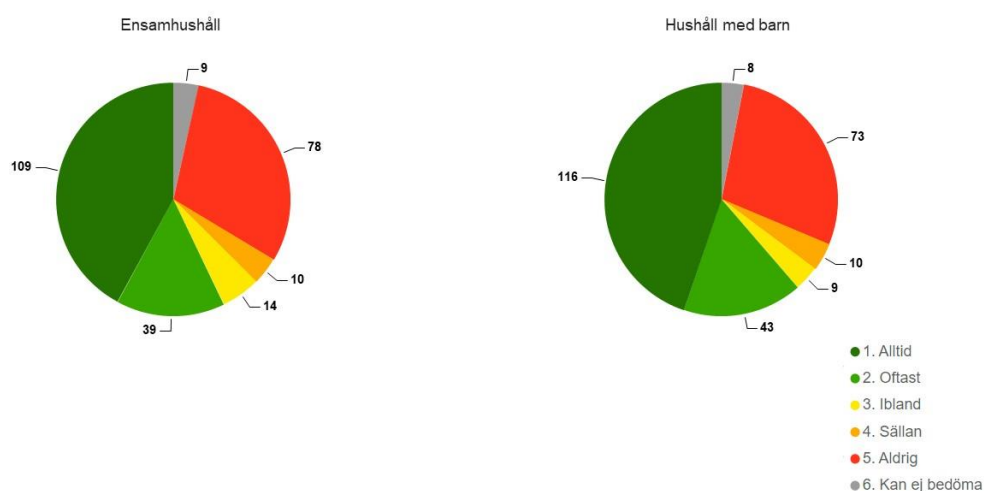

Diagram 6.1: I vilken utsträckning erbjuder kommunen anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning?

Diagram 6.1: visar att runt 60 procent av kommunerna erbjuder *alltid* eller *oftast* anvisade nyanlända ett tillsvidarekontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning. 30 procent uppger att de aldrig erbjuder målgruppen tillsvidarekontrakt, vilket liknar förra årets svar. Det som främst erbjuds är förstahandskontrakt direkt vid ankomst eller andrahandskontrakt som övergår i ett tillsvidarekontrakt efter en kortare tid eller efter några år. De kommuner som inte erbjuder tillsvidarekontrakt erbjuder oftast ett andrahandskontrakt på två år där det i varierande fall finns möjlighet till förlängning. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Alla anvisade får eget lägenhetskontrakt. Bostaden utrustas med möbler och köksutrustning. Finns det barn i hushållet installeras en TV. Mat i kyl o Frys, för att klara sig tills första

⁵ Information från Migrationsverket. [Länk](#)

ersättningen från Socialtjänsten utbetalas 1–2 dagar. Kläder för att klara sig den första tiden.

Andrahandskontrakt övergår till förstahandskontrakt efter 12 månader efter besiktning och samtal med hyresvärd, för att klargöra om några hinder föreligger, såsom obetald hyra, återkommande störning, eftersatt /åverkan på lägenheten. I sådana fall förlängs 2:a handskontrakt ytterligare en period.

Det som erbjuds är tvåårskontrakt. Där hushållen hyr i andra hand. Under dessa två år erbjuds stöd och hjälp till hushållet för att hitta stadigvarande boende på egen hand.

Kommunen erbjuder inte tillsvidarekontrakt då vi endast erbjuder bostad under etableringsperioden på 2 år och sedan under två år som vi kallar för förlängt anvisningsboende, totalt max 4 år.

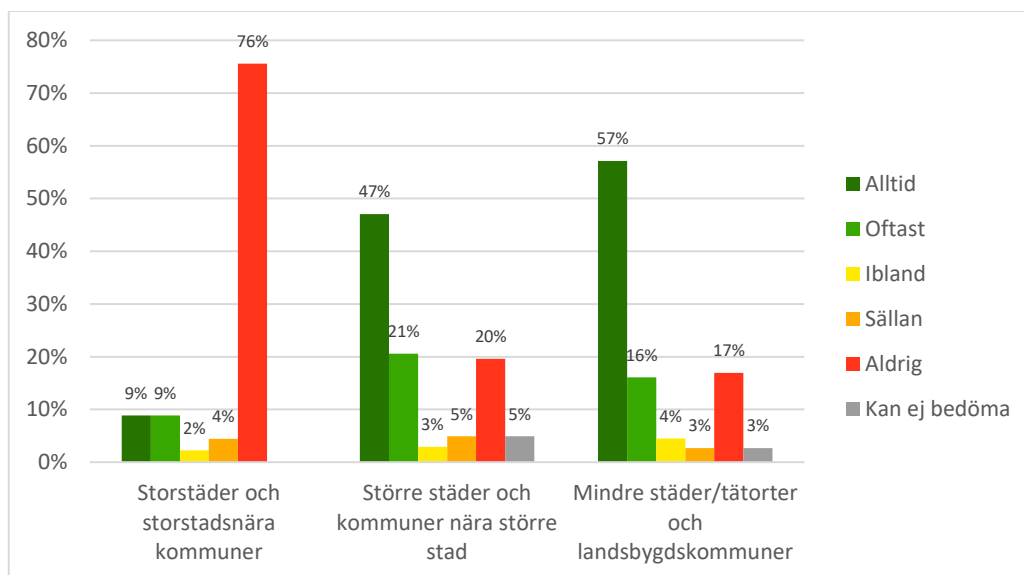

Diagram 6.2: Hushåll med barn. Olika kommungruppers svar (andel i procent) gällande i vilken utsträckning de erbjuder anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning.

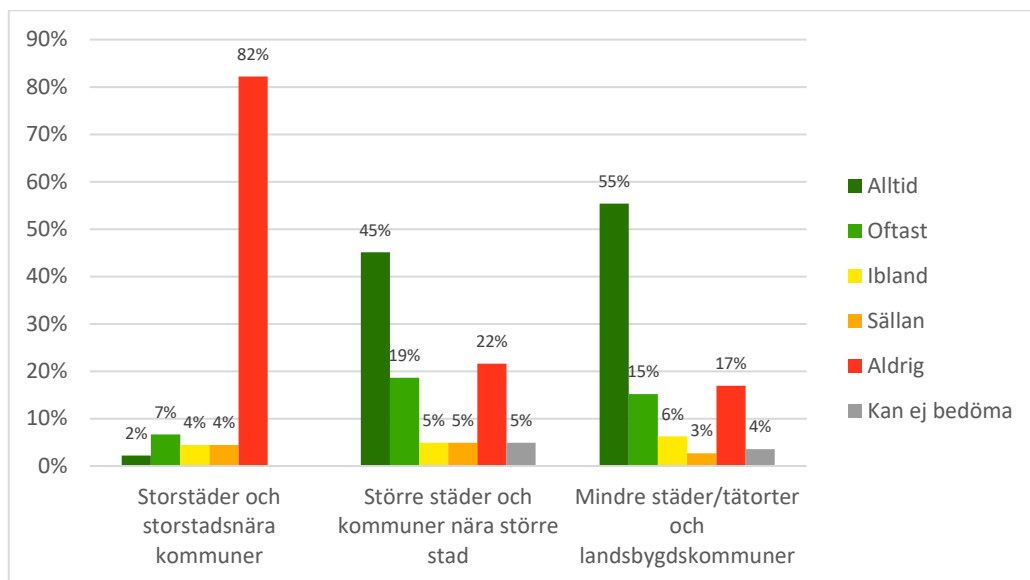

Diagram 6.3: Ensamhushåll. Olika kommungruppers svar (andel i procent) gällande i vilken utsträckning de erbjuder anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning.

Diagram 6.2 och 6.3 visar, likt tidigare år, på tydliga skillnader mellan kommungrupperna. Det är vanligast att få ett tillsvidarekontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, tätt följt av större städer och kommuner nära större stad, medan det är mycket ovanligt att det erbjuds i storstäder och storstadsnära kommuner.

4.2.2 I vilken utsträckning bosätts anvisade nyanlända i bostäder där högst två familjemedlemmar (vuxna och/eller barn) delar sovrum, och där familjen har ett eget kök och vardagsrum som inte används som sovrum?

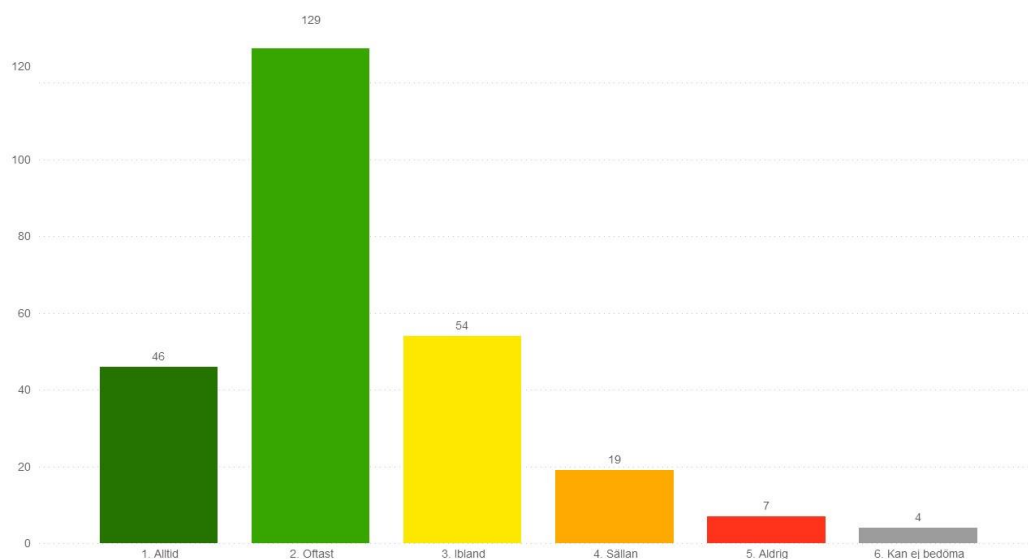

Diagram 7.1: I vilken utsträckning bosätts anvisade nyanlända i bostäder där högst två familjemedlemmar (vuxna och/eller barn) delar sovrum, och där familjen har ett eget kök och vardagsrum som inte används som sovrum?

Diagrammet ovan (7.1) illustrerar svar på frågan om trångboddhet med utgångspunkt i det som brukar benämnas trångboddhetsnorm ⁶. Utifrån detta har 70 procent av kommunerna svarat att det inte förekommer trångboddhet i någon större utsträckning. Medan ungefär 30 procent uppger att det förekommer. Flera kommuner menar att de försöker ordna passande boende, men att det inte alltid är möjligt då det ofta är brist på större lägenheter. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Vi strävar alltid efter att ordna ett så acceptabelt boende som möjligt med utgångspunkt ifrån de förutsättningar som finns på bostadsmarknaden.

Alla har eget kök men i många fall delar fler än två personer sovrum och vanligen används även vardagsrum som sovrum.

Vid stora familjer är detta mycket svårt då kommunen inte har större lägenheter än 4 rum och kök.

Det beror på vilka boenden som är lediga. Kök behöver aldrig användas som sovrum, men ibland har någon behövt sova i vardagsrummet om man ska vara max två i varje rum.

⁶ [Trångbodda hushåll - Planering för bostadsförsörjning - Boverket](#)

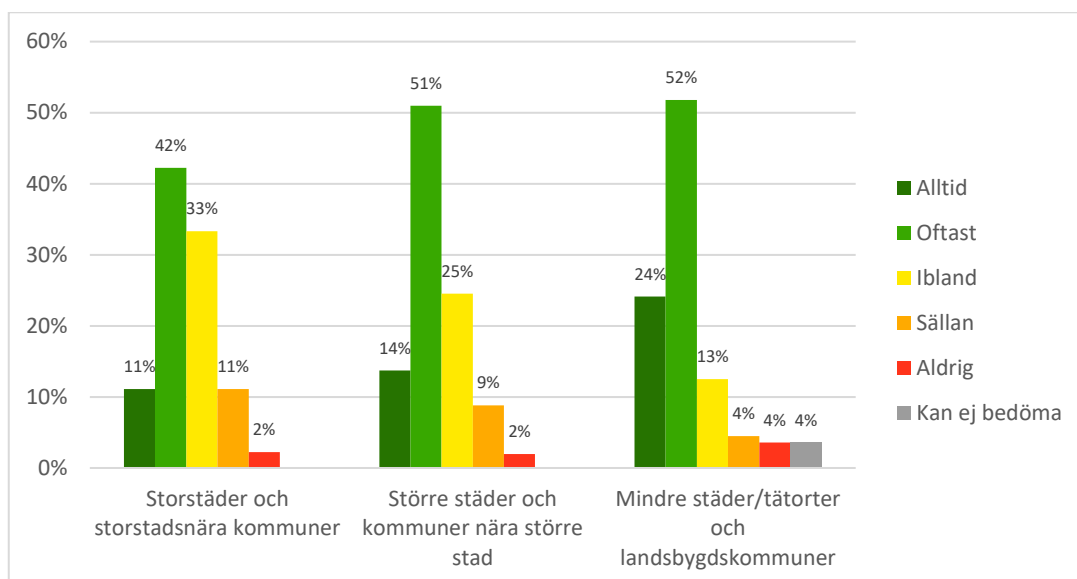

Diagram 7.2 Olika kommungruppers förmåga (andel i procent) att bosätta nyanlända i bostäder där högst två familjemedlemmar (vuxna och/eller barn) delar sovrum, och där familjen har ett eget kök och vardagsrum som inte används som sovrum.

Diagram 7.2 visar att en majoritet av kommunerna i samtliga kommungrupper har svarat att de *alltid* eller *oftast* kan erbjuda bostad där högst två familjemedlemmar delar sovrum och där kök och vardagsrum inte används som sovrum. Men diagrammet visar också att risken för trångboddhet ökar något om du som nyanländ anvisas till storstäder och storstadsnära kommuner jämfört med övriga kommungrupper. Skillnaderna mellan kommungrupperna är inte riktigt lika stora i jämförelse med föregående års svar. Utifrån kommunernas kommentarer blir det oftare trångbott för större barnfamiljer där det är svårt att hitta lämpliga boendialternativ. En förklaring skulle kunna vara att mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, större städer och kommuner nära större stad, generellt har ett större utbud av lägenheter som kan erbjudas målgruppen. Skillnader i svar skulle även kunna bero på vilken typ av bostäder som kommunerna erbjuder. Länsstyrelsen menar att det möjligtvis finns en större flexibilitet i ett ordinarie lägenhetsbestånd än till exempel i så kallade modulbostäder eller där kommunen använder fastigheter som tidigare avsetts för bland annat äldreboende.

4.2.3 I vilken utsträckning tar kommunen hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända?

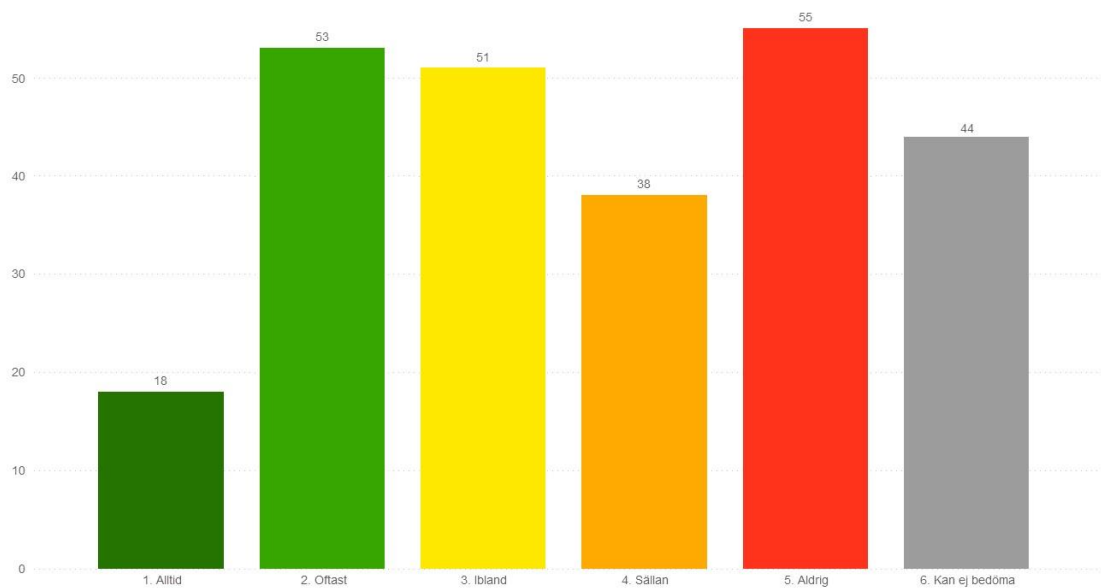

Diagram 8.1: I vilken utsträckning tar kommunen hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända?

Diagram 8.1 visar på skiftande svar på frågan om kommunerna tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning. Det är dock något mer vanligt att kommunerna inte tar hänsyn till det (36 procent har svarat *sällan* eller *aldrig*), än att de gör det (27 procent svarat *ofta* eller *alltid*). Cirka en femtedel uppger att de gör det ibland. Det ska också tilläggas att 17 procent har valt *kan ej bedöma*. Flera kommuner nämner att de försöker få en spridning av nyanlända, men att det inte alltid går att styra på grund av till exempel bostadsbrist. Det är också en del kommuner som hänvisar till att de inte har områden med större socioekonomisk utsatthet. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Vi försöker alltid att ta hänsyn till detta men måste agera utifrån vilka bostäder som finns tillgängliga.

Brist på bostäder försvårar detta. Bostäder som kan erbjudas den enskilde ligger oftast i mer socioekonomiskt utsatta områden.

Finns inga större skillnader i kommunen utifrån socioekonomiska aspekter.

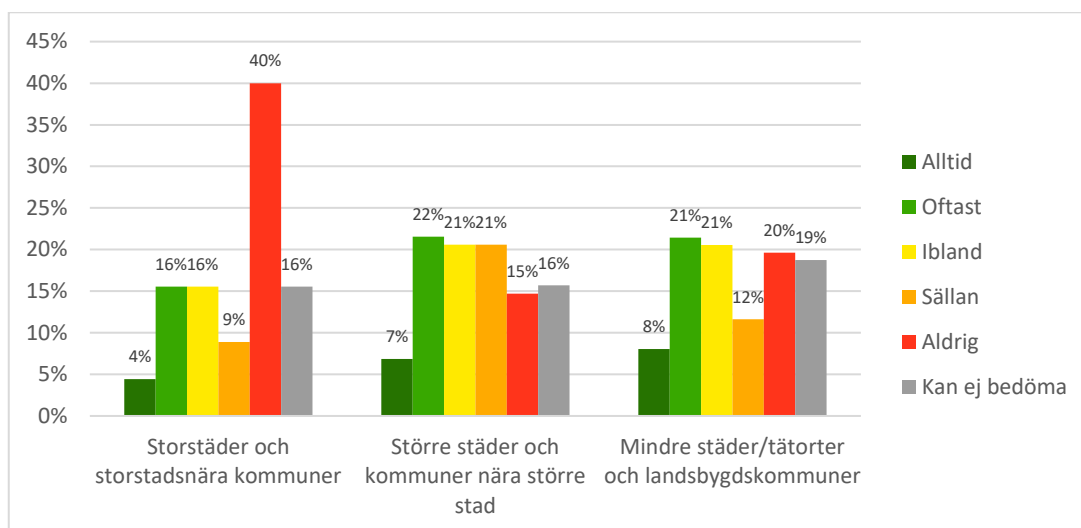

Diagram 8.2: Olika kommungruppers svar (andel i procent) på om de tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända.

Diagrammet ovan (8.2) visar att storstäder och storstadsnära kommuner i mindre utsträckning tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av nyanlända än övriga kommungrupper.

4.2.4 Har kommunen under 2022 tagit emot nyanlända som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i er kommun?

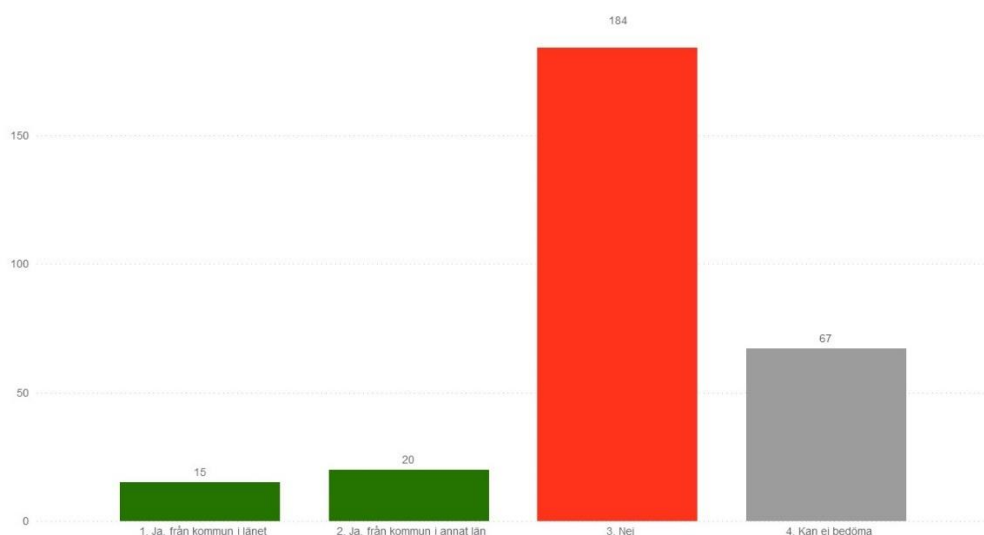

Diagram 9.1: Har kommunen under 2022 tagit emot nyanlända som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i er kommun?

Diagram 9.1 illustrerar svar på en fråga som brukar benämnas ”aktiv medverkan till bosättning”. 65 procent av kommunerna svarar *nej* på frågan om kommunen tagit emot nyanlända under året som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i berörd kommun. Över en femtedel har dock valt *kan ej bedöma*, vilket kan innebära att den faktiska siffran är högre. En bit över 10 procent har svarat *ja*.

En del kommuner anger att nyanlända ordnar boende på egen hand, andra nämner att de inte har kännedom om anvisningskommuner hjälpt nyanlända att ordna boende i berörd kommun. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Ett allvarligt ärende med omfattande behov hitflyttade från annan kommun. (social dumpning)

Vi har sett en större inflyttning från Stockholms län. Det handlar i stort sett om personer som bara har fått ett tidsbegränsat hyreskontrakt från sin anvisningskommun. I samband med att etableringstiden tar slut får dem hjälp med att hitta ny bostad i vår kommun. Detta anser vi försvårar integrationsprocessen och även belastar kommunen avsevärd ekonomiskt. Personerna i frågan har oftast mycket stödbehov för att kunna närma sig ett arbete och integreras i samhället.

Vi tror inte det. Det är ingenting vi fått kännedom om i så fall.

4.2.5 Bedöm kommunens kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov

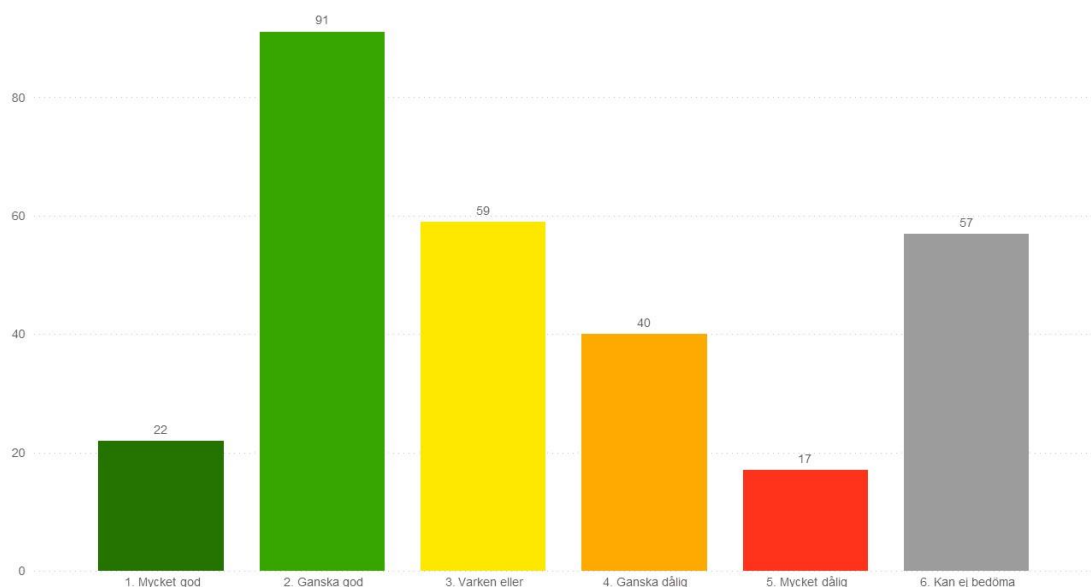

Diagram 10.1: Bedöm kommunens kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov:

Diagram 10.1 visar att ungefär 40 procent av kommunerna anser att de har *mycket god* eller *ganska god* kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov. Det är en något högre andel än tidigare år. 20 procent uppger att de har *ganska dålig* eller *mycket dålig* kunskap. 20 procent har valt *varken eller*, och lika många har valt *kan ej bedöma*. En del kommuner menar att de har god kännedom om självbosatta. Andra kommuner nämner att de kommer i kontakt med målgruppen först när de tar kontakt med kommunen av olika anledningar. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

De personer vi får kännedom om är de som har en mycket dålig bostadslösning och önskar hjälp och stöd i att hitta en lämpligare och mer hållbar lösning. När vi nås av detta är behovet ofta akut.

Generellt har vi koll på vilka ebo vi har då det handlar om få individer och vår mottagning för nyanlända har kontakt med nästan alla individer [...].

Integrationsenheten i kommunen har ingen kunskap om självbosatta i kommunen. Får ingen information från Migr.v på dem som bosätter sig som ebo.

Kommunen får enbart kännedom om dessa om de blir aktuella för försörjningsstöd.

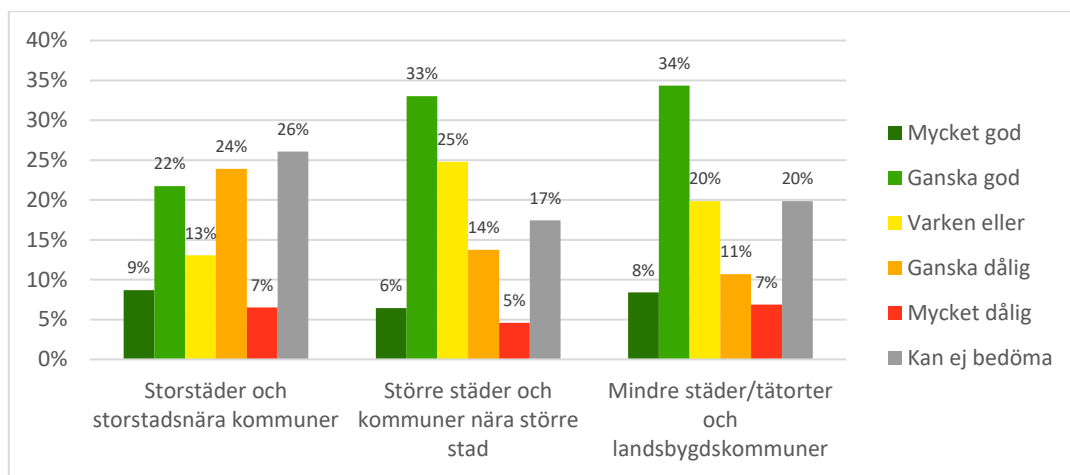

Diagram 10.2: Olika kommungruppers kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov (andel i procent).

Diagram (10.2) visar att kunskapen om självbosatta nyanlända varierar och är inte särskilt hög i någon av kommungrupperna. Det finns dock vissa skillnader. Resultatet är ungefär lika vad gäller större städer och kommuner nära större stad och mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner som bedömer att de har viss kunskap om målgruppen. Vad gäller storstäder och storstadsnära kommuner är resultatet sämre. En rimlig förklaring skulle kunna vara att mindre och mellanstora kommuner, utifrån sin storlek, har en bättre överblick över vilka som flyttar in till kommunerna. Det bör också tilläggas att det generellt är relativt många kommuner som har valt *kan ej bedöma*. Det i sin tur skulle också kunna indikera att kommunerna generellt saknar kunskap om målgruppens behov.

4.3 Skola och utbildning

Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet och en grundläggande förutsättning för ett rikare liv. I Sverige är regeringens mål att vi ska ha en jämlik kunskapsskola och mål 4 och 10 i Agenda 2030 handlar om god utbildning för alla och minskad ojämlikhet. I jämlikhetskommissionens rapport *En gemensam angelägenhet* (SOU 2020:46) konstateras att "Ett väl utbyggt utbildningssystem

med hög lägstanivå på kvaliteten är ett av de starkaste instrumenten för att skapa och vidmakthålla ett jämlikt samhälle”.⁷

Ungefär 40 procent av de nyanlända är barn.⁸ För att nyanlända och asylsökande barn ska få samma förutsättningar att lyckas i skolan som övriga elever krävs särskilda insatser. Det handlar bland annat om introduktionsinsatser, studiehandledning på modersmål men också en väl fungerande kontakt mellan skola och elevens vårdnadshavare. Stöd kan utjämna ojämlika förutsättningar och leda till ett mer jämlikt utfall.

I den här delen är det upp till 65 kommuner som valt svarsalternativet *kan ej bedöma*. Det beror främst på att gymnasium saknas i kommunen eller att svarande inte fått tag på berörd kollega som kan besvara frågan.

4.3.1 Bedöm kommunens förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande inom:

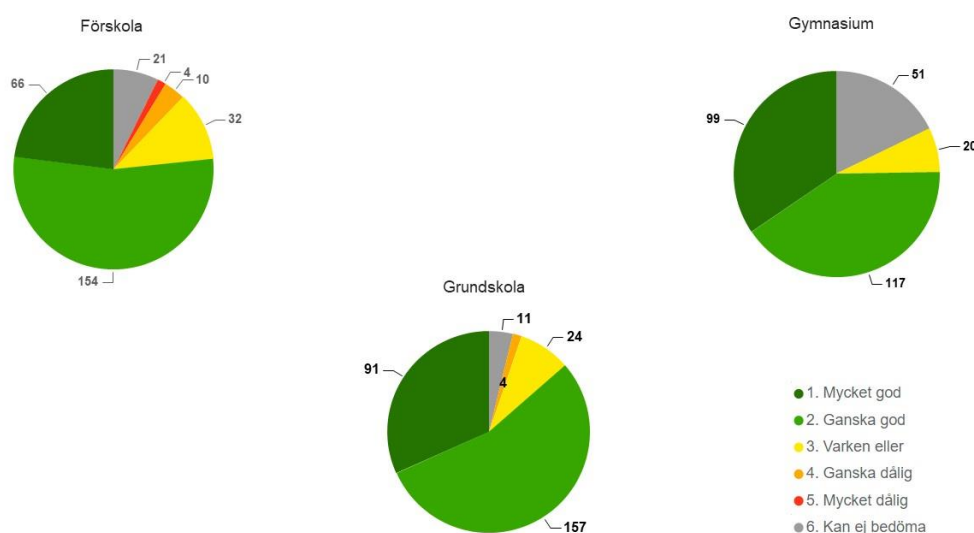

Diagram 11.1: Bedöm kommunens förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande inom förskola, grundskola och gymnasium:

Diagram 11.1 visar att en klar majoritet av kommunerna (75 till 86 procent) bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande i förskola, skola och gymnasiet. Resultatet är något bättre än förra året. Merparten av kommunerna uppger att de har introduktionsinsatser för mottagande av nyanlända elever. I praktiken innebär detta alltifrån att en eller några skolor i en kommun har introduktionsinsatser till ett systematiserat/formaliserat mottagande med riktlinjer och samsyn som gäller alla skolor i hela kommunen. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

⁷ [En gemensam angelägenhet, SOU 2020:46. Vol. 2 \(regeringen.se\)](#)

⁸ [Statistik om anvisning till kommuner och bosättning - Migrationsverket](#)

Förskolor och skolor erbjuder språkstöd på barnens/elevens/familjers modersmål vid start i förskolan/skolan. Kompetenshöjande insatser erbjuds till förskole- och skolpersonal vid flera tillfällen under läsåret. Mottagningsenhet med specialkompetens erbjuder stöd till pedagoger i förskolor och skolor utifrån behov. Språkintröduktion erbjuds på våra egna gymnasieskolor

Vi har en mottagningsenhet dit familjer med barn boende i kommunen hänvisas oavsett status. Enheten ansvarar för modersmål och studiehandledning ut i skolorna. Vi har god erfarenhet av mottagande av nyanlända familjer och kompetens i många språk i vår organisation.

Grundskolornas förmåga varierar vilket beror på att man organiserat verksamheten på olika sätt. Några skolor har till exempel förberedelseklass, andra inte. Detta gör att det är organisationen som styr vilken introduktion eleven får och inte elevens behov. På grundskolorna täcks inte behovet av sva-kompetens fullt ut men positivt är att fyra pedagoger är i utbildning. [...].

4.3.2 Bedöm kommunens förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk:

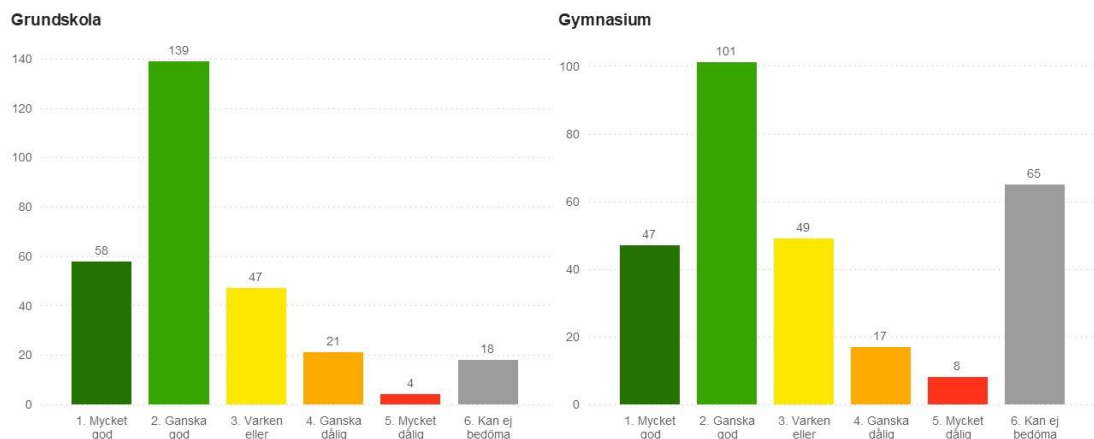

Diagram 12.1: Bedöm kommunens förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk

Stapelldiagrammet 12.1 visar att kommunerna generellt har ganska god förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på sitt modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. 70 procent anser att de har god förmåga att erbjuda studiehandledning vad gäller grundskola och hälften vad

gäller gymnasiet. Det är också runt 15 procent som svarat *varken eller*. Det gäller såväl grundskola som gymnasium. Det är också viktigt att tillägga att strax över en femtedel av kommunerna har svarat *kan ej bedöma* gällande gymnasiet. Likt förra året visar kommunernas kommentarer på en viss spridning i förmågan att kunna erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste språk. Flera kommuner menar att det beror på vilket språk som avses. Det bedöms enklare att ge stöd till de som talar ett vanligt förekommande språk, men en utmaning vad gäller de mindre språkgrupperna. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Grundskola: Mycket god, central enhet som tillsätter Studiehandledning efter behov. Tillgång till alla språk som behövs i nuläget, vid fler behov rekryteras ytterligare studiehandledare. [...]

Bedöms som ganska god i alla skolformer, åtminstone för de vanligast förekommande språken. Det finns svårigheter att rekrytera rätt språkkompetens i de mindre språkgrupperna.

Beroende på vilket språk. I vissa mindre språk kan det vara svårt att hitta personal. Vi har förutom studiehandledare tillgång till digitala hjälpmedel och verktyg som kan stötta de elever som inte får studiehandledning av fysisk person. [...].

Beror på vilket språk det är, en liten kommun har färre möjligheter att tillhandahålla alla olika språk.

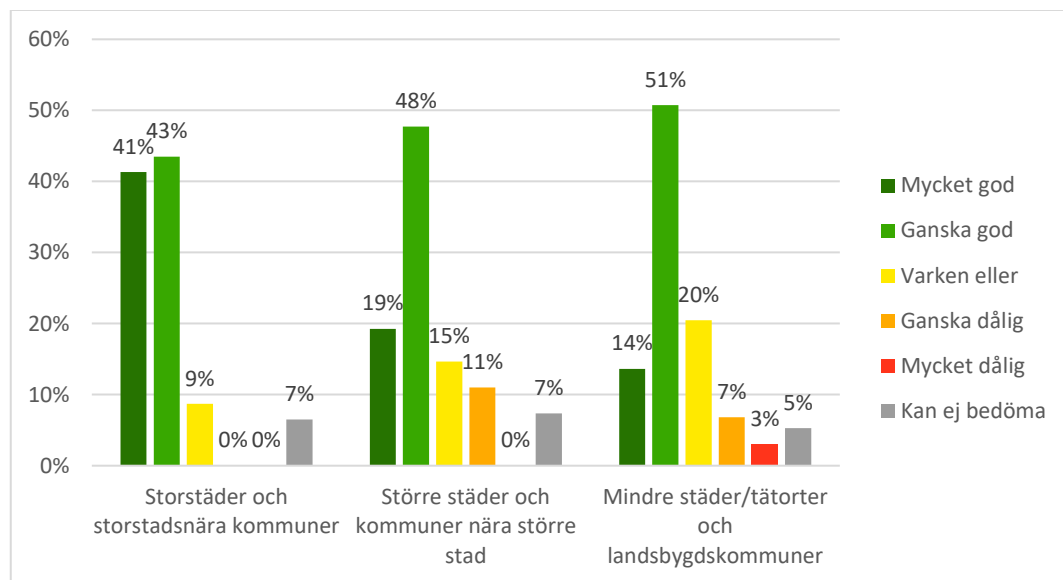

Diagram 12.2: Grundskola. Olika kommungruppers förmåga (andel i procent) att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk

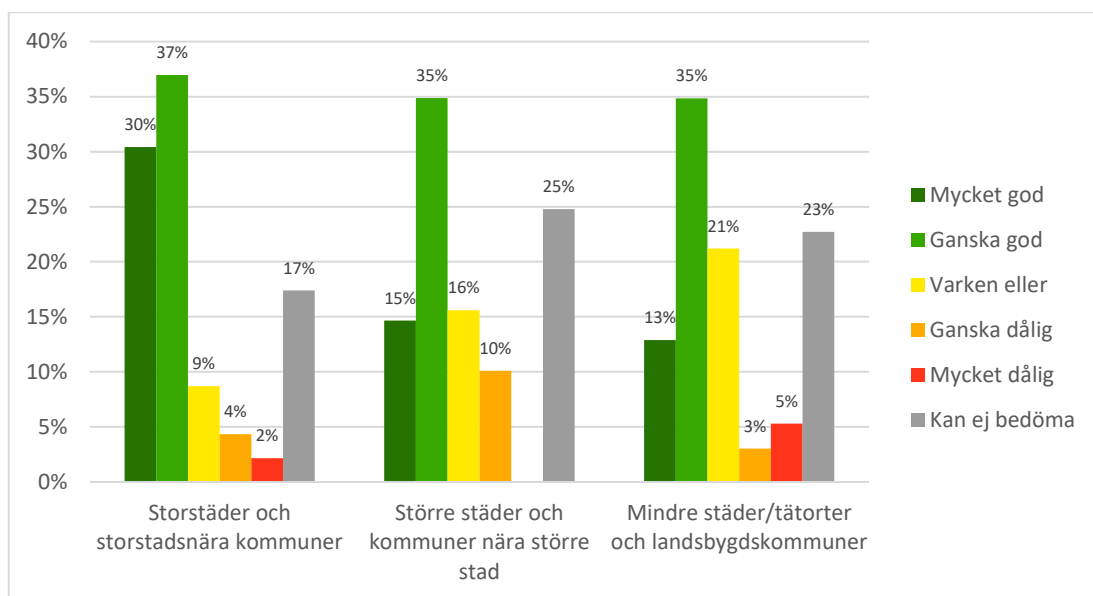

Diagram 12.3: Gymnasium. Olika kommungruppers förmåga (andel i procent) att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk.

En jämförelse mellan kommungrupperna (12.2 och 12.3) visar att storstäder och storstadsnära kommuner, likt tidigare år, har bäst förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste språk. Det gäller för såväl grundskola som gymnasium, men särskilt vad gäller gymnasiet. En möjlig förklaring skulle kunna vara att storstäder, till följd av sin storlek, har ett större utbud och därmed möjlighet att kunna erbjuda studiehandledning på modersmål än övriga kommungrupper.

4.3.3 Hur fungerar kommunens samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare?

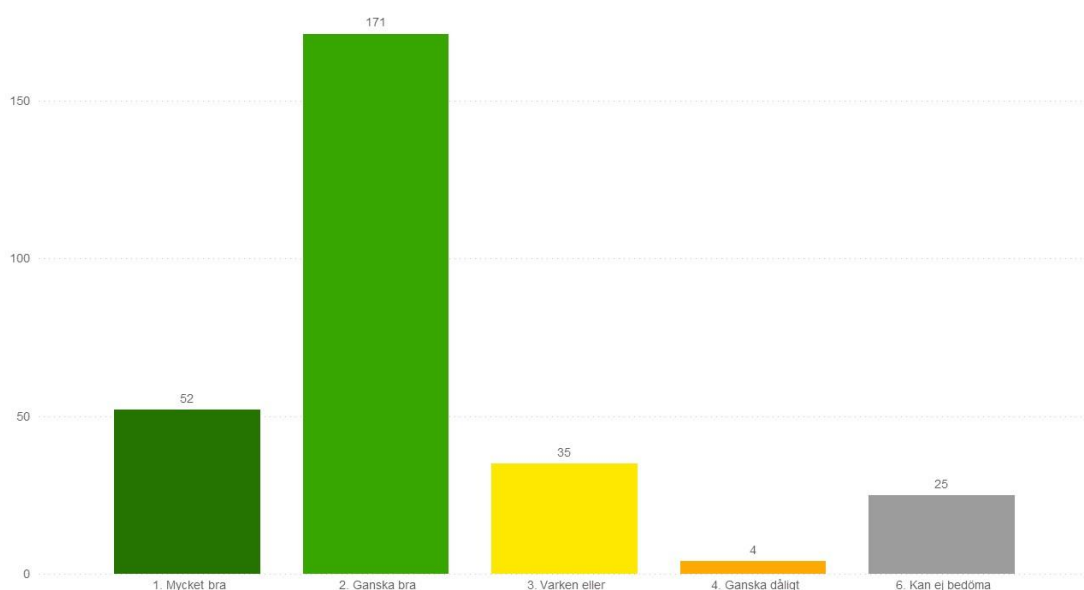

Diagram 13.1: Hur fungerar kommunens samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare?

Diagram 13.1 visar att kommunerna bedömer att samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare fungerar mycket väl (närmare 80 procent). En del kommuner lyfter att vårdnadshavarna bjuds in till ett inledande möte/samtal där tolk eller studiehandledare deltar. Studiehandledare lyfts bland annat fram som viktiga i den kontinuerliga dialogen med vårdnadshavarna. Några kommuner hänvisar också till att personal har tagit del av en kurs om det interkulturella mötet som Skolverket arrangerar för att stärka dialogen med föräldrarna. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Den gemensamma introduktionen och kartläggningen ger en god start även för vårdnadshavarna. Överlämning sker till skolan där eleven fortsätter sina studier. Studiehandledaren träffar elev och vårdnadshavare vid introduktionen och "följer med" vid skolplaceringen. Hen blir en viktig länk till vårdnadshavarna.

Finns bra rutiner för mottagande av nyanlända elever. Det finns även ett nytt språkstöd i Schoolsoft som är för både elever och vårdnadshavare, med 30 olika språk.

God samverkan. Exempel: Enhetschef för nyanländas lärande är med vid inskrivningssamtal och är ett stöd för skola och vårdnadshavare längs vägen.

Vi har utarbetade rutiner för samarbetet. Inom ett samarbete med Skolverket har förskolepersonalen gått en kurs där det interkulturella mötet har varit huvudtema.

Förutom att det har kommit många barn under 18 år till Sverige har allt fler personer med kort eller ingen formell utbildning tagits emot.⁹ Utbildningsbehoven är således stora även bland vuxna, speciellt för kvinnor, varför detta också är en jämställdhetsfråga. Personer med kort utbildning har många gånger en långsam studieprogression och riskerar därmed att bli utskrivna från sfi. För att nyanlända med olika bakgrund och skilda behov ska kunna integreras i samhället och på arbetsmarknaden behövs riktade och individanpassade insatser och samverkan mellan flera olika aktörer.

Sedan den 1 juli 2022 är det ett krav att kommunerna ska erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten. Mot bakgrund av detta ställde Länsstyrelsen frågor på området.

⁹ [En gemensam angelägenhet, SOU 2020:46. Vol. 1 \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/491315/1-4)

4.3.4 Bedöm kommunens förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten:

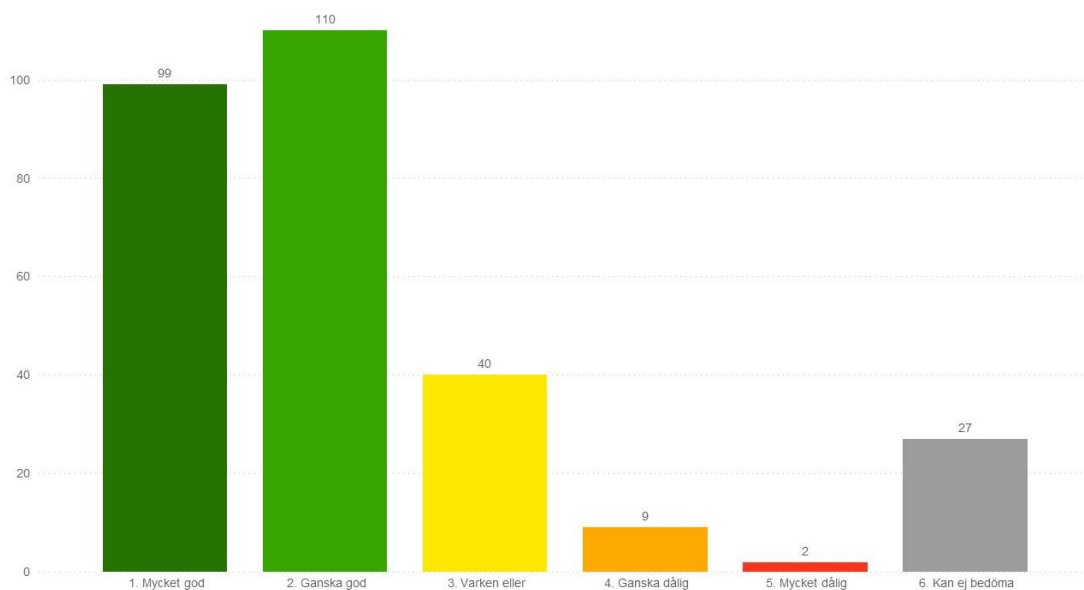

Diagram 14.1: Bedöm kommunens förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten:

Som diagram 14.1 visar, bedömer kommunerna att de sammantaget har *mycket god* eller *ganska god* förmåga (ungefär 70 procent) att erbjuda en sammanhållen utbildning. Knappt 15 procent har valt *varken eller*. En del kommuner nämner att de har en god planering för detta, att insatserna är anpassade utifrån målgruppens behov och att de har en fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen. De som har valt *varken eller* nämner bland annat att arbetet med en sammanhållen utbildning är i sin linda eller att samarbetet med Arbetsförmedlingen inte fungerar optimalt. Kurser som erbjuds inom ramen för den sammanhållna utbildningen är bland annat orienteringskurser med fokus på intro till matematik, arbetskunskap och datautbildning. En del kommuner erbjuder också en möjlighet att kombinera olika kurser med en yrkesutbildning. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Alla elever som går eller börjar på SFI och omfattas av utbildningsplikten bereds plats inom sammanhållen utbildning. Vi erbjuder olika varianter av sammanhållen utbildning som är anpassade efter elevernas studiebakgrund och språkliga förmåga.

Förutsättningarna är mycket goda. Vi har en bra bild av målgruppen och ett samarbete med Arbetsförmedlingen. Variationen av utbildningsinsatserna är god och anpassade utifrån målgruppen samt utifrån vad vi bedömer att deltagarna kommer såväl behöva som klara av.

Det tar sin tid att få information från AF om vilka individer omfattas av den sammanhållna utbildningen och under vilken tid. Det tar också lite tid att hitta en passande individuell

lösning för individen, då det inte är helt lätt att hitta språkpraktik platser, som flera individer är mest intresserade av. Det har inte heller varit helt enkelt att få till teoretiska insatser inom befintlig tjänstefördelning.

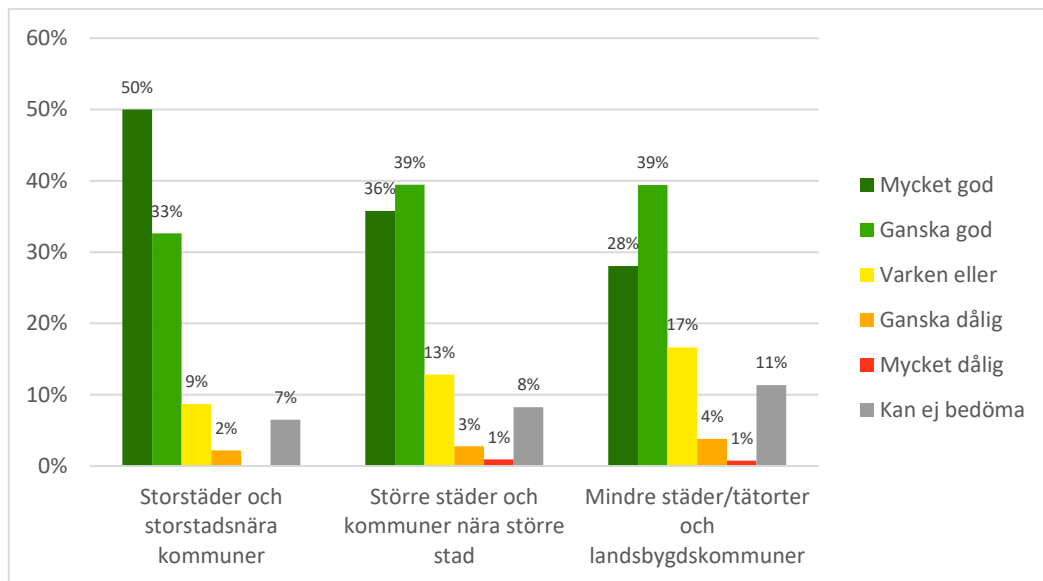

Diagram 14.2: Olika kommungruppers förmåga (andel i procent) att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten:

En jämförelse visar att samtliga kommungrupper (diagram 14.2) bedömer att de har god förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten. Storstäder och storstadsnära kommuner bedömer dock sin förmåga något högre, och det är fler i den gruppen som har valt alternativet *mycket god*. En trolig förklaring skulle kunna vara att storstäder, till följd av sin storlek, har ett större elevunderlag och därmed bättre möjlighet att kunna erbjuda en sammanhållen utbildning än övriga kommungrupper.

4.3.5 Bedöm kommunens förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån deltagarna och de lokala förutsättningarna:

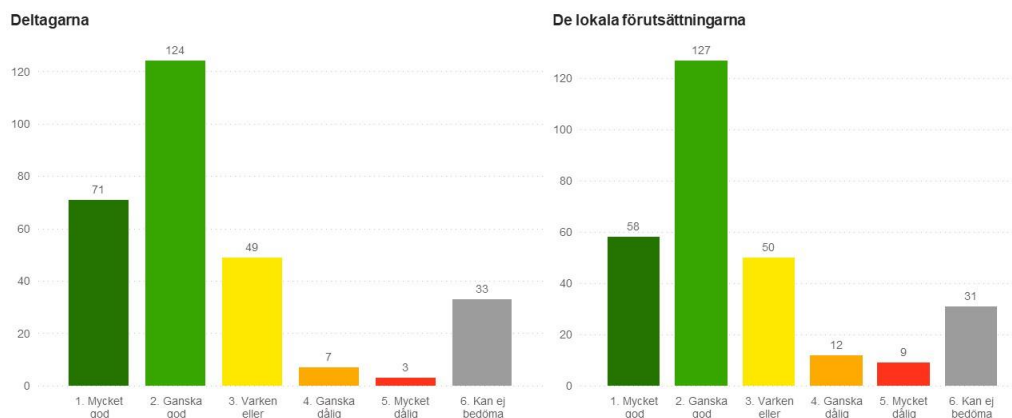

Diagram 15.1: Bedöm kommunens förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån deltagarna och de lokala förutsättningarna:

Diagrammen ovan (15.1) visar att det är ungefär 65 procent av kommunerna som bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån deltagarna och de lokala förutsättningarna. En del kommuner lyfter att samverkan med andra kommuner i olika former gör detta möjligt. Strax under 20 procent har svarat *varken eller*. Några av dem nämner att det minskade antalet deltagare har gjort det svårare att anpassa utbildningen. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

De mycket goda förutsättningarna, trots kraftigt minskat deltagarantal, beror av den etablerade och välfungerade samverkan som finns gällande samhällsorienteringen genom samverkansavtal i delregionen Skaraborg (15 kommuner). Möjligheten att genomföra samhällsorienteringen som fjärrundervisning bidrar också positivt.

På grund av att målgruppen för SO har minskat avsevärt under en period har det blivit svårare att skapa funktionella grupper framför allt inom de mindre vanliga språkgrupperna. Då detta är ett delat problem för samtliga högländskommuner har ett regionalt samarbete startats där vi tillsammans kan starta grupper inom de flesta språk.

Detta ökar möjligheten att anpassa efter deltagarnas behov men minskar möjligheten att anpassa till de lokala förutsättningarna.

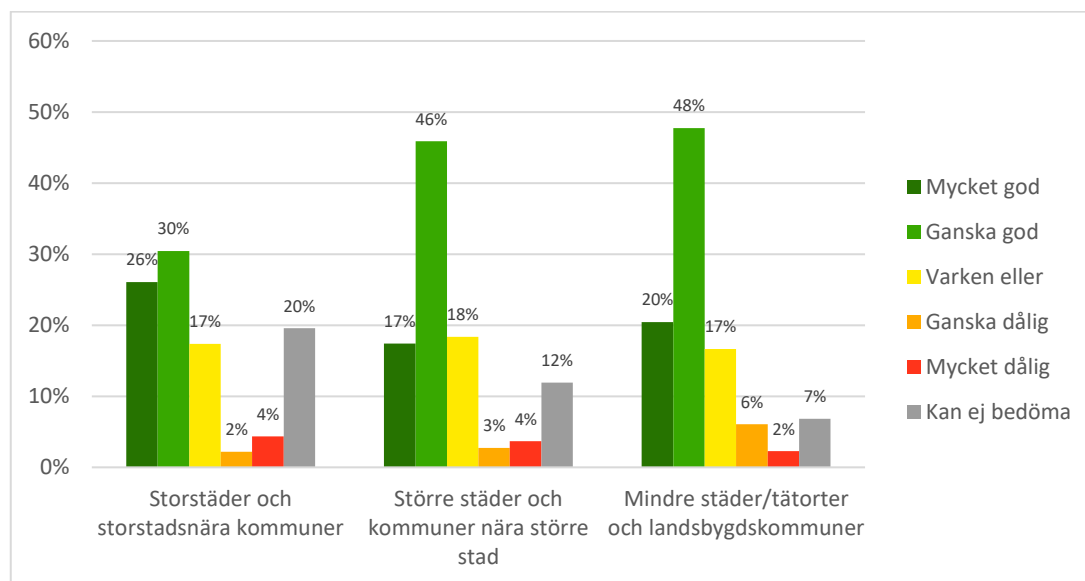

Diagram 15.2 Olika kommungruppers förmåga (andel i procent) att anpassa samhällsorienteringen utifrån de lokala förutsättningarna:

En jämförelse mellan de olika kommungrupperna (diagram 15.2) visar att mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner bedömer att de har något bättre förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån de lokala förutsättningarna. Skillnaden är tydligast i jämförelse mellan storstäder och storstadsnära kommuner. En trolig förklaring är att mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner upplever att de har en större flexibilitet då de i högre grad köper SO-tjänst av annan kommun/aktör, antingen fjärrundervisning eller klassrumsundervisning och sedan

erbjuder lokala lösningar för att tillgodose behovet av lokala anpassningar. Flera kommuner uppger att de lokala anpassningarna går förlorade om SO är regionalt samordnad och/eller endast erbjuds via fjärrundervisning.

4.3.6 Bedöm kommunens förmåga att anpassa samhällsorienteringen till förändringar i mottagandet av nyanlända:

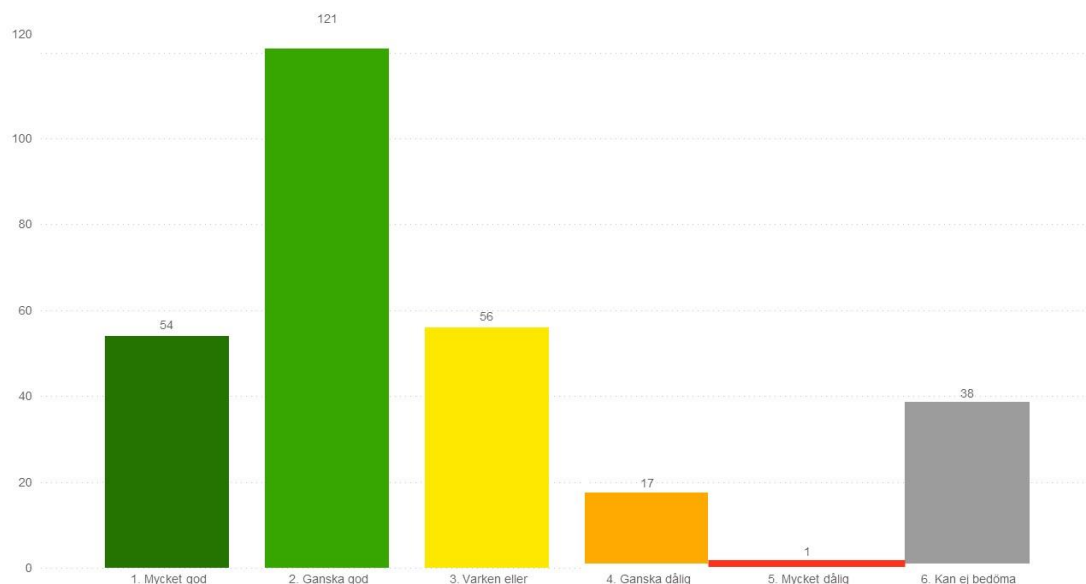

Diagram 16.1: Bedöm kommunens förmåga att anpassa samhällsorienteringen till förändringar i mottagandet av nyanlända:

Diagrammet ovan (16.1) visar att runt 60 procent av kommunerna gör bedömningen att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa samhällsorienteringen till förändringar i mottagandet av nyanlända. 20 procent valde alternativet *varken eller*. Även här lyfts bra samarbeten med andra kommuner upp som en förutsättning. Men en del kommuner tar också upp utmaningarna med det minskade antalet deltagare. Fjärrundervisning är en lösning som vissa kommuner använder sig av. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Bra uppbyggt samarbete med andra kommuner. Tillgång till flera olika språk. Vi har bra samarbete med boendegruppen vilket innebär att vi får information tidigt om att det finns nya grupper på ingång. Vi har god erfarenhet av fjärrundervisning sedan pandemiåren.

Det är svårare med de mindre språken om antalet sjunker. Vi försöker att hitta nya möjligheter genom att samverka med närliggande kommuner.

Vi har haft väldigt få deltagare det senaste året och de har erbjudits fjärrundervisning.

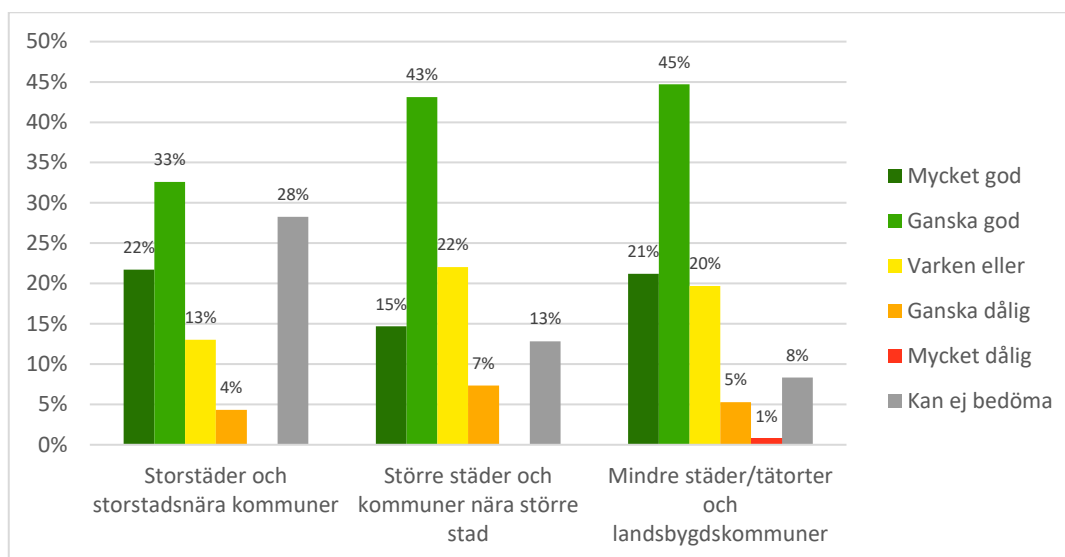

Diagram 16.2: Olika kommungruppers förmåga att anpassa samhällsorienteringen till förändringar i mottagandet av nyanlända:

Diagram 16.2, över olika kommungruppers svar, visar likt föregående fråga att skillnaderna är störst mellan mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner och storstäder och storstadsnära kommuner där förstnämnda bedömer att de har bättre förmåga att anpassa samhällsorienteringen till förändringar i mottagandet av nyanlända. Förklaringen är troligtvis likadan som för 15.2, att mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner upplever att de har en större flexibilitet då de i högre grad köper SO-tjänst av annan kommun/aktör, antingen fjärrundervisning eller klassrumsundervisning och sedan erbjuder lokala lösningar för att tillgodose behovet av lokala anpassningar. Flera kommuner uppger att de lokala anpassningarna går förlorade om SO är regionalt samordnad och/eller endast erbjuds via fjärrundervisning.

4.4 Ensamkommande barn och unga

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för ensamkommande barn i form av att utreda behov av stöd, placeringsform och andra insatser. Socialtjänsten ansvarar för boende och omsorg för ensamkommande barn som söker asyl samt för ensamkommande barn och unga vuxna som beviljas uppehållstillstånd. Det finns möjlighet att få ersättning från Migrationsverket för insatser till och med första halvåret det år som individen fyller 20 år. Barnkonventionen och dess fyra grundprinciper liksom flertalet av målen i Agenda 2030 är särskilt viktiga i arbetet med ensamkommande barn och unga då de redan från start är en mycket utsatt grupp som har särskilda utmaningar.

Antalet ensamkommande barn som kommer till Sverige har minskat sedan 2016, men ökade igen under 2022. Under 2022 registrerades 1 401 ensamkommande barn som skyddssökande i Sverige, jämfört med 507 barn under 2021. Av de ensamkommande barn som sökte skydd i Sverige under 2022 var 630 asylsökande och 771 omfattades av EU:s massflyktsdirektiv och beviljades uppehållstillstånd kort efter ansökan. Ytterligare 94 ensamkommande barn överfördes till Sverige under 2022 som kvotflyktingar inom ramen för UNHCR:s program för vidarebosättning.

Andelen som har svarat *kan ej bedöma* skiftar mellan de olika frågorna och varierar sannolikt utifrån positionen hos den i respektive kommun som har besvarat enkäten.

4.4.1 Bedöm hur kapaciteten i er kommun har varit under 2022 att:

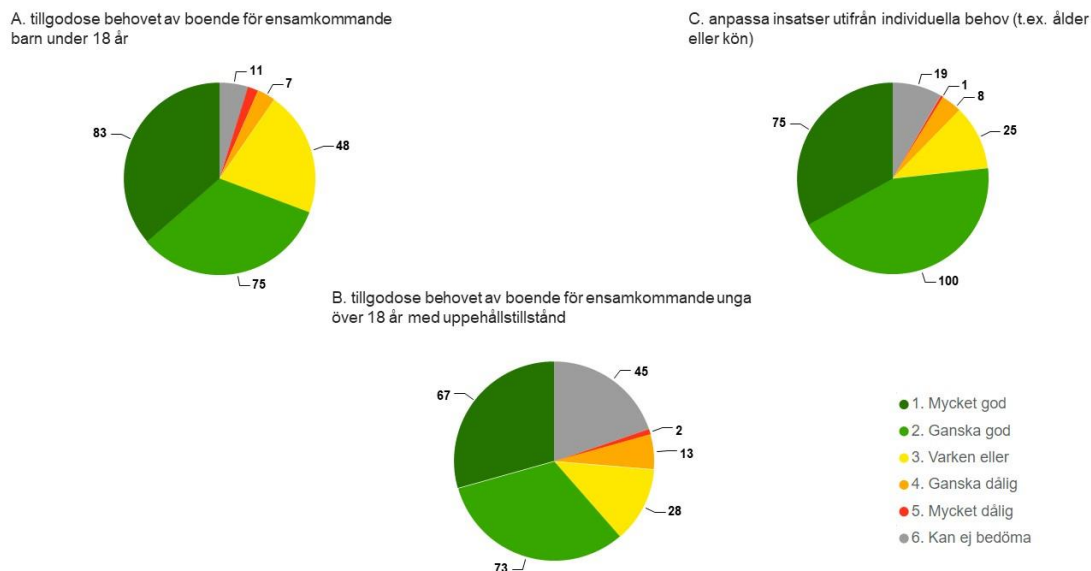

Diagram 17.1: Bedöm hur kapaciteten i er kommun har varit under 2022 att:

Diagram 17.1 visar att kapaciteten att tillgodose behovet av boende för ensamkommande barn och unga under och över 18 år och att anpassa insatser utifrån olika behov är relativt hög. Runt 60 till 70 procent av kommunerna har valt alternativet *mycket god* eller *ganska god*. Det är flera kommuner som nämner att de har haft ett lågt mottagande av ensamkommande barn och att det därför varit möjligt att tillgodose behoven som finns. Andra kommuner som valt *varken eller* tar bland annat upp resursfrågan då mottagandet är lågt. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Kommunen har haft ett litet mottagande under året och därmed också en god kapacitet att tillgodose behov av boende och övriga insatser.

Kommunen har dåligt med resurser även om kompetensen finns. Då mottagandet är lågt finns inga speciellt destinerade tjänster för uppgiften, utan att detta ingår i det allmänna arbetet på avdelningen barn- och familj.

Vi har bland annat bra integrationssamordnare. Vi har god samverkan med vårt kommunala bostadsbolag som tillhandahåller bostäder. Vi har god kapacitet att anpassa insatser.

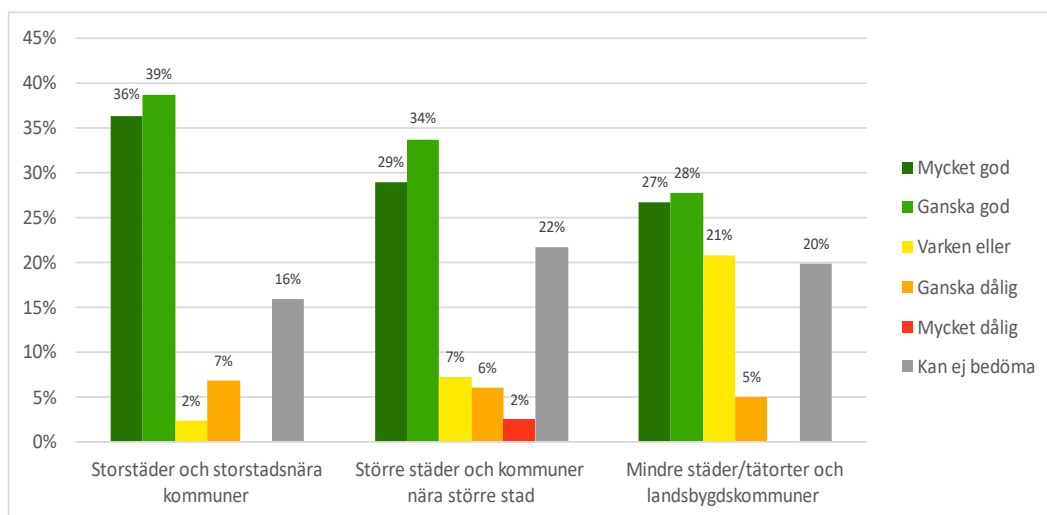
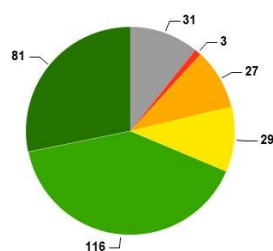

Diagram 17.2: Olika kommungruppers kapacitet att under 2022 tillgodose behovet av boende för unga över 18 år (andel i procent).

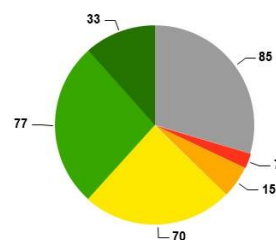
En jämförelse mellan olika kommungrupper (17.2) visar på relativt stora skillnader i kapaciteten att tillgodose boende för ensamkommande unga över 18 år. Störst är skillnaden mellan mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner och storstäder och storstadsnära kommuner. Där skiljer det sig 20 procent mellan hur många som har valt *mycket god* eller *ganska god*. En förklaring till att storstäder och storstadsnära kommuner bedömer att de har bättre kapacitet än övriga kommungrupper kan vara att tillgången till mer anpassade boendeformer är högre, så som till exempel stödboende som beviljas av socialtjänsten.

4.4.2 Bedöm kommunens kapacitet att under 2023 möta det väntade behovet av:

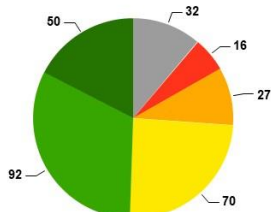
A. utredningsresurser och kompetens inom socialtjänsten

C. gode män och särskilt förordnad vårdnadshavare

B. boende och andra insatser

- 1. Mycket god
- 2. Ganska god
- 3. Varken eller
- 4. Ganska dålig
- 5. Mycket dålig
- 6. Kan ej bedöma

Diagram 18.1: Bedöm kommunens kapacitet att under 2023 möta det väntade behovet av:

Diagram 18.1 visar att kommunerna bedömer att de har *mycket god* eller *ganska god* kapacitet (60 procent) att möta det väntade behovet av utredningsresurser och kompetens inom socialtjänsten för 2023. Vad gäller boende och andra insatser är det ungefär hälften av kommunerna som valt alternativen *mycket god* eller *ganska god* och cirka 25 procent har valt *varken eller*. Utredningsresurserna bedöms som goda, men kommunerna menar att boendefrågan är en utmaning. Beträffande kapaciteten att möta det väntade behovet av gode män och särskilt förordnad vårdnadshavare är det färre som har valt *mycket god* eller *ganska god*, strax under 40 procent. En del kommuner upplever att det har blivit svårare att få tag på gode män och särskilt förordnad vårdnadshavare. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Det finns utredningsresurser och kompetens, men boende för ensamkommande barn i åldrarna 15 - 18 år saknas. så är fallet även med familjehem i kommunen.

Utredningsresurserna är goda, men brist på bostäder påverkar mottagningskapaciteten negativt.

Intresse för uppdrag som gode män och särskilt förordnad vårdnadshavare har minskat.

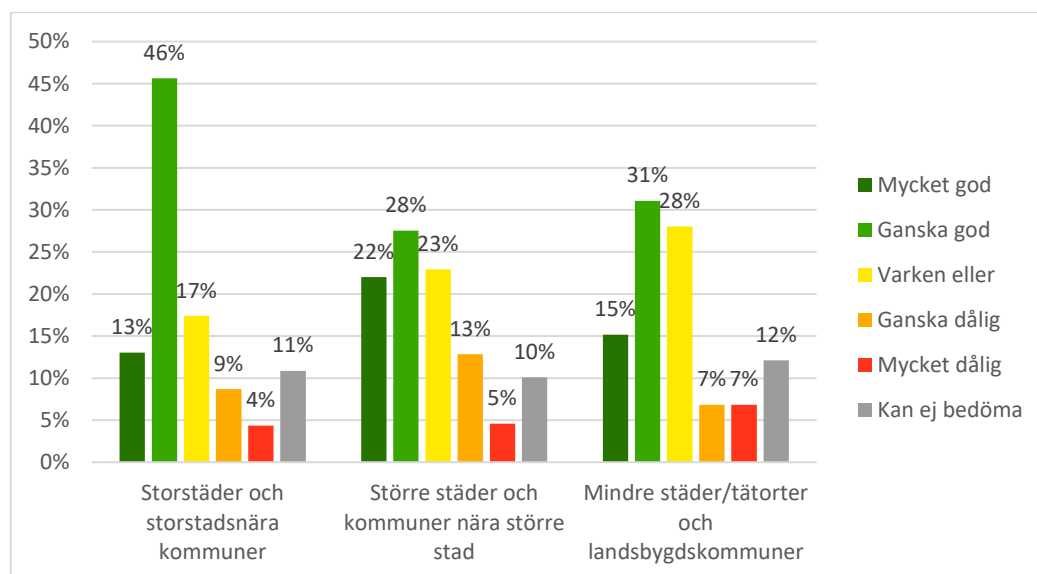

Diagram 18.2: Olika kommungruppers kapacitet att under 2023 möta det väntade behovet av boende och andra insatser (andel i procent).

En jämförelse mellan olika kommungrupper (diagram 18.2) visar att storstäder och storstadsnära kommuner bedömer att de har en något större kapacitet än övriga kommungrupper att möta behovet av boende och andra insatser 2023. Troligtvis är förklaringen liknande som för diagram 17.2.

4.4.3 Bedöm kommunens beredskap att möta en större oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2023?

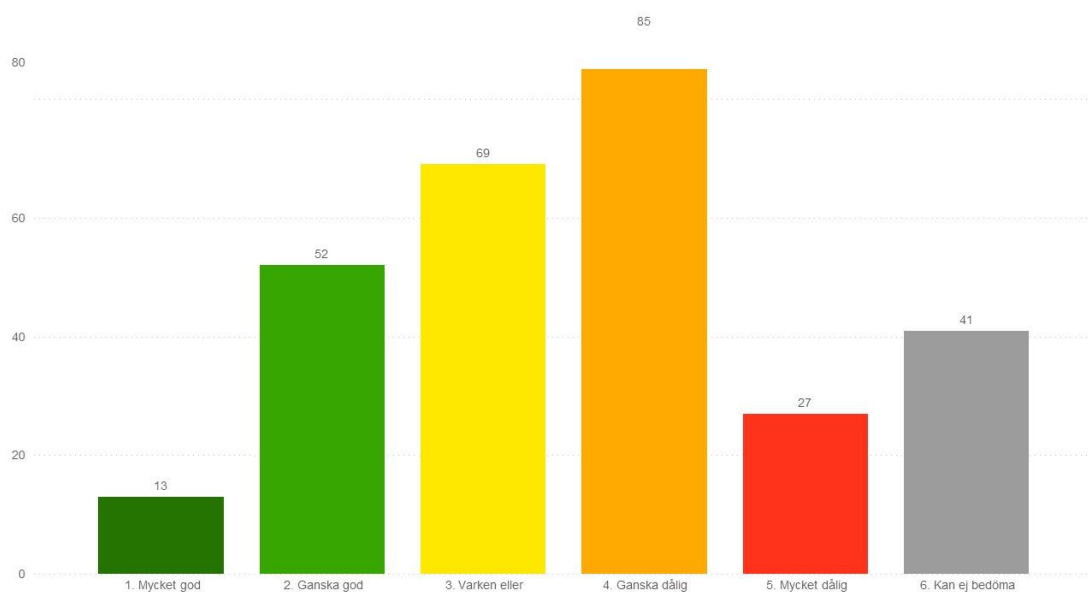

Diagram 19.1: Bedöm kommunens beredskap att möta en större oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2023:

Diagram 19.1 visar att 40 procent av kommunerna bedömer att deras beredskap att möta en större oförutsedd ökning är *ganska dålig* eller i vissa fall *mycket dålig*. Runt en femtedel har valt *varken eller*. Ungefär lika många har valt *mycket god* eller *ganska god*. Det är även en del kommuner som har valt *kan ej bedöma* (15 procent). Det som framför allt nämns som utmanande vid en oförutsedd ökning är personalresurser och bristen på boendelösningar får målgruppen. Tuffast bedömer mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner att det skulle vara. En del av de kommuner som anser att de har goda möjligheter att hantera en oförutsedd ökning lyfter just att de har tillgång till resurser och boendelösningar, men också en tydlig plan för hur ett sådant scenario ska hanteras. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Boendelösningar och personalförstärkning är en svaghet idag då vi inte har resurser för en större ökning.

Det saknas boende och familjehem i kommunen för ensamkommande barn vilket skulle göra en större ökning svår att hantera.

Eftersom vi är en liten kommun är det svårt att ha en beredskap för det. Det är svårt att hitta boendelösningar och det finns begränsat med resurser i övrigt. I en sådan situation så är det bara att försöka hitta lösningar.

Vår kommun har mycket god beredskap av möta en större ökning av antalet ensamkommande barn under 2023, vi har tillgång till boendelösningar, resurser för samordning,

*förutsättningar för personalförstärkning, scenario gällande
plötslig ökning av asylsökande i kommunens plan för
extraordinära händelser.*

4.5 Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina har präglat kommunernas arbete under 2022. Cirka 50 600 personer från Ukraina har sökt skydd i Sverige under 2022, varav strax under 20 000 har anvisats till kommunerna.¹⁰

4.5.1 Hur har anvisningarna av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet fungerat sedan den 1 juli 2022?

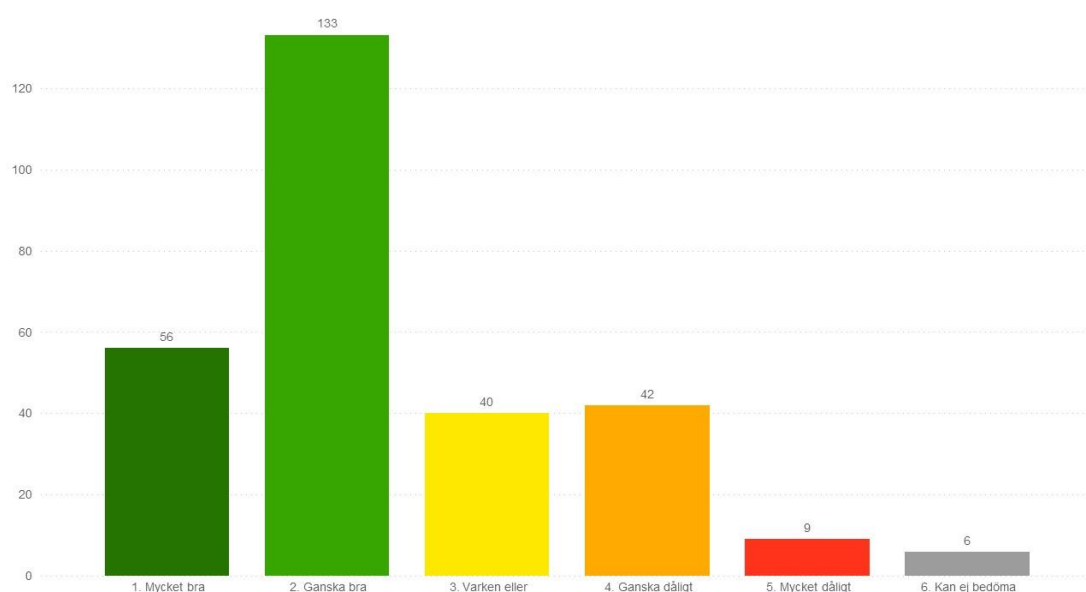

Diagram 20.1: Hur har anvisningarna av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet fungerat sedan 1 juli?

Diagram 20.1 visar att cirka 65 procent av kommunerna upplever att anvisningar av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har fungerat väl. Runt 15 procent har ingen tydlig åsikt och ungefär en femtedel anser att det har fungerat dåligt. Storstäder och storstadsnära kommuner är något mer nöjda än övriga kommungrupper. Flera kommuner menar att anvisningarna har flutit på bra, men att de ändå hade önskat mer information om de anvisade. En del kommuner anser också att kommunikationen med Migrationsverket har brustit i vissa fall. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Allt har flutit på bra. Gemensam krisberedningsgrupp i kommunen, så allt har varit förberett i god tid innan de anvisade kom på plats.

¹⁰ [Sänkt prognos för antalet asylsökande till Sverige - Migrationsverket](#)

Det har fungerat bra med anvisningarna men vi hade önskat mer information i anvisningarna.

Alla kom samtidigt och mitt under semestern, ingen dialog med Migrationsverket, e-posten kom inte fram så beskedet fördröjdes, dålig information om handikapp och bostadsanpassningar. Lång tid mellan besked om lägenhet och bekräftelse på om de tackar ja.

Det har varit en del brist i kommunikationen från Migrationsverket internt samt i kommunikationen med oss avseende bekräftelser på mottagna flyktingar

4.5.2 Hur bedömer ni för närvarande kommunens möjlighet att erbjuda boende vid anvisning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet?

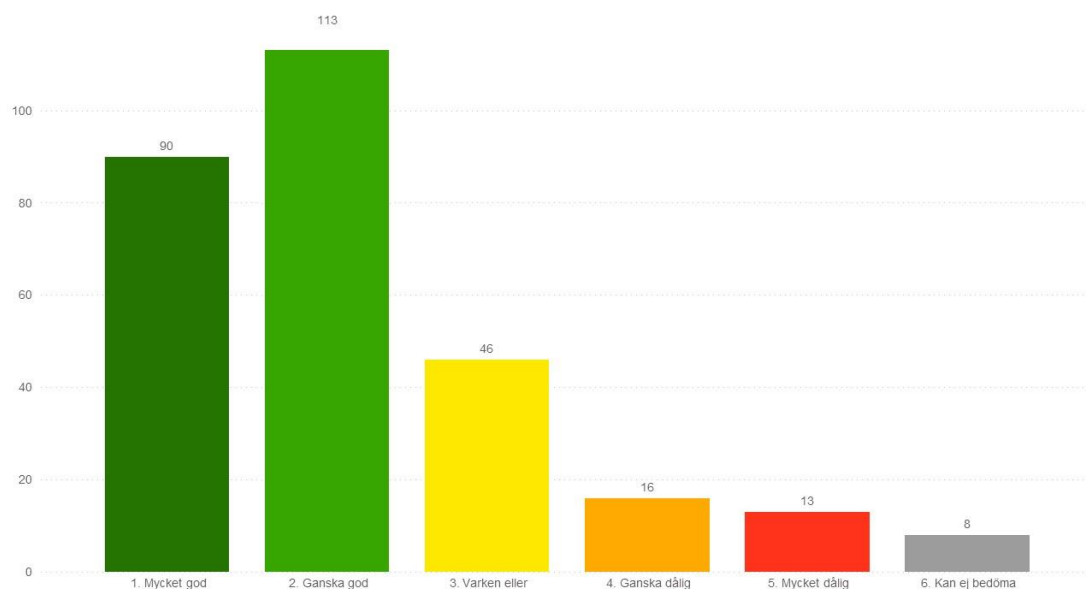

Diagram 21.1: Hur bedömer ni för närvarande kommunens möjlighet att erbjuda boende vid anvisning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet?

Diagram 21.1 visar att 70 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska goda* eller *mycket goda* möjligheter att ordna boende åt skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Runt 10 procent anser att de har dåliga möjligheter. En del av de kommuner som upplever att de har goda möjligheter att ordna boende hänvisar till att de inte fått alla anvisade till kommunen ännu. Det som kommunerna oftast erbjuder skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet är lägenheter eller korridorsboenden. En jämförelse mellan olika kommungrupper visar att storstäder och storstadsnära kommuner bedömer att de har svårast att erbjuda boende till målgruppen. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Gott om bostäder, hög kapacitet och kompetens. Alltid lättare att ta emot fler än ett fåtal för att samordna resurser.

Det finns inga lediga lägenheter i kommunen att tillgå. Vi kan i dagsläget bara erbjuda ett vandrarhemslikt boende och det är oklart om det går att bo kvar där efter årsskiftet.

Eftersom kommunen ännu inte fått så många anvisningar finns det boendeplatser kvar att tillgå.

4.5.1 Hur har mottagandet i skolan av skyddsbehövande barn och unga enligt massflyktsdirektivet fungerat?

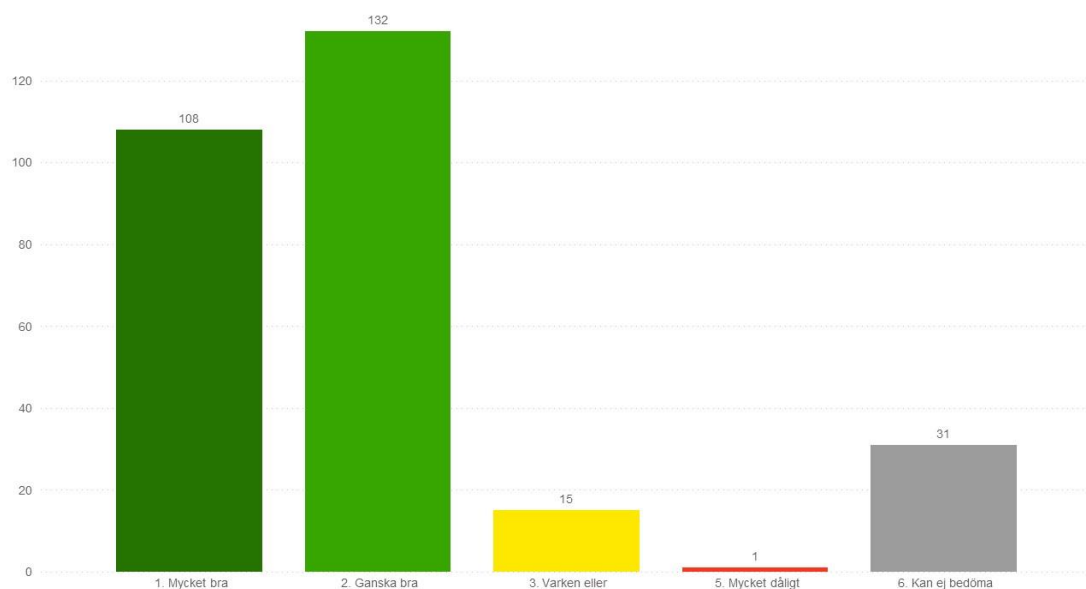

Diagram 22.1: Hur har mottagandet i skolan av skyddsbehövande barn och unga enligt massflyktsdirektivet fungerat?

Diagrammet ovan (22.1) visar att över 80 procent av kommunerna anser att mottagandet av skyddsbehövande elever från Ukraina har fungerat mycket väl under året. Flera nämner att de har upparbetade rutiner för mottagandet av nyanlända elever vilket har underlättat i detta fall. En del kommuner nämner också att det inte har kommit så många elever ännu då det inte finns någon generell skolplikt för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Det är även ett antal kommuner som uppger att elever kombinerar studier i svenska skolan med distansundervisning från Ukraina, vilket ibland krockar tidsmässigt. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Barn och unga har mottagits enligt de rutiner som finns för mottagande av nyanlända. Rutinerna är etablerade och kända. För de skolor som inte har vana att ta emot elever med annat språk eller trauman har stöd getts från mottagningsenheten och centrala elevhälsan i form av utbildningar och handledning.

Gymnasiet upplever det utmanande då eleverna vill läsa både i skola men till stor del på distans hemifrån. Försöker erbjuda viss flexibilitet men har också nyanlända elever från andra lände och behöver tillgodose deras behov likaväl och kan inte anpassa schemat för alla olika önskemål, eller sätta in 1–1 undervisning i svenska så som elever från Ukraina önskar.

Grundskolan hade önskat skolgång mot Ukraina parallellt med svensk skolgång inledningsvis.

Det är stor skillnad att ta emot dessa flyktingar jämfört med tidigare flyktingar då dessa barn och elever har skolbakgrund och liknande skolsystem. I förskolan har det inte varit några problem, och kommunikation med vårdnadshavare kan ske på engelska. Svårigheterna för elever i skolan har i stället legat i att de får undervisning på fjärr från hemlandet, vilket eleverna prioriterar. Svenska skolan kan i stället bli en arena för social samvaro. Men de deltar inte alltid i undervisning då de har fjärr från hemlandet.

4.5.1 Hur har kommunens samverkan fungerat med nedanstående aktörer gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet?

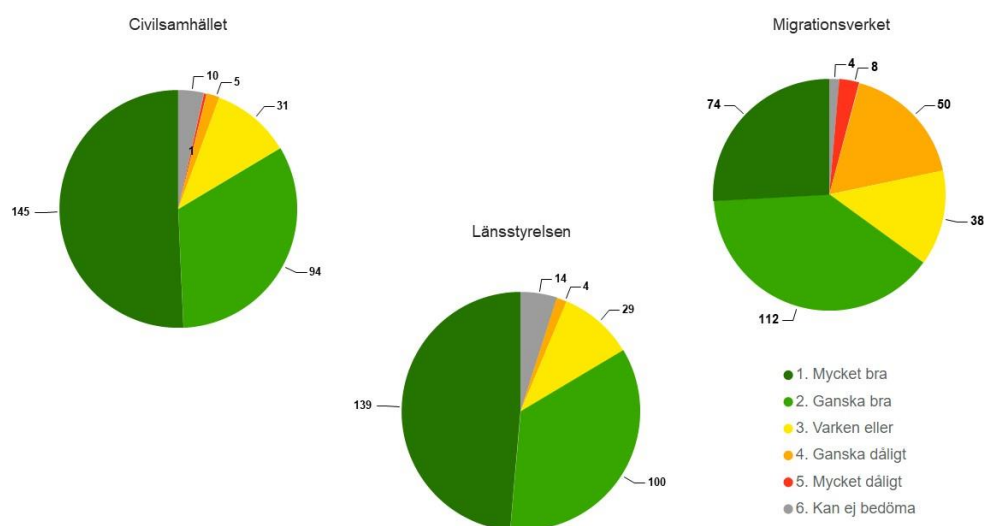

Diagram 23.1: Hur har samverkan fungerat med nedanstående aktörer gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet?

Cirkeldiagrammen ovan (23.1) visar att samverkan med civilsamhället, länsstyrelsen och Migrationsverket gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har fungerat väl. Det är dock något fler som har angett att det fungerat *ganska dåligt* vad gäller samverkan med Migrationsverket i jämförelse med övriga. Det som då nämns är att informationen från myndigheten har varit bristfällig i form av till exempel otydliga underlag. Särskilt rörigt tycks det ha varit initialt när det kom väldigt många skyddsbehövande från Ukraina samtidigt. Vissa kommuner menar dock att det har blivit bättre när utvecklingen under tiden blivit mer stabil. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Alla har kraftsamlat och försökt hjälpa till. Otydliga/sena besked från Migrationsverket, framför allt inför sommaren. Förståeligt att alla detaljer inte varit på plats. Ersättningen har gett förutsättningar att bygga upp.

Fungerat mycket bra med samtliga. Framgångsfaktorer i samtliga fall har varit att vi har haft kontaktpersoner hos alla aktörer som har varit lätta att nå. Upplever att det funnits en stor vilja att samverka och få till bra lösningar på olika frågor

Anvisningsbeslut under semestertider har inte varit jättesmidigt, dålig återkoppling från MIV i ärendena vilket gör det svårt att planera ett bra mottagande.

Initial samverkan med MV mycket dåligt pga. bristfällig information vid anvisningar samt ett orimligt stort antal anvisningar under en kort period. Man upplever fortfarande delvis bristande information vid anvisningar men samarbetet fungerar överlag bättre nu.

4.5.2 Erbjuder kommunen skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet något utöver det kommunen är skyldig att erbjuda?

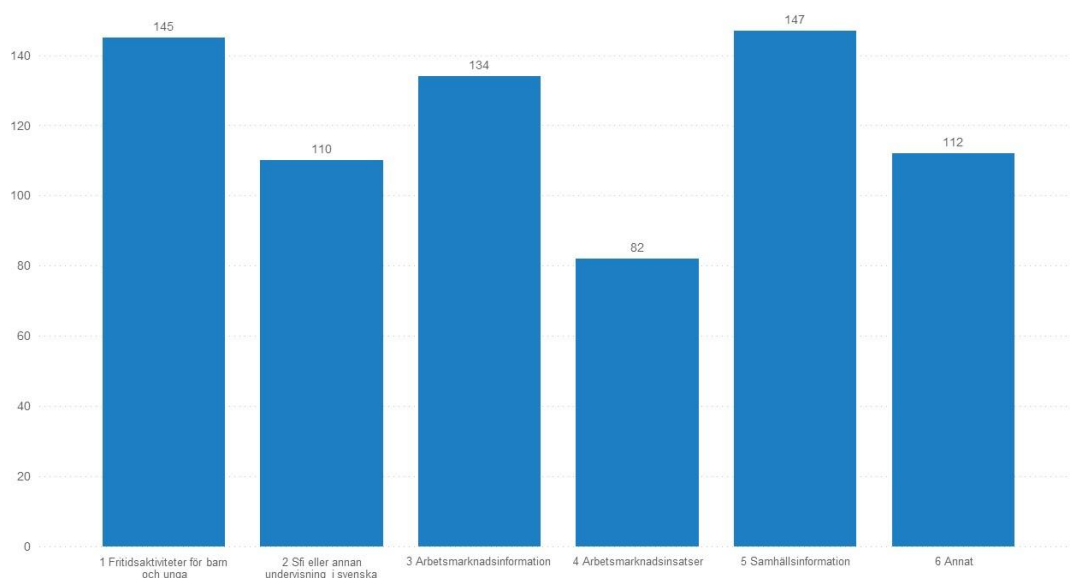

Diagram 24.1: Erbjuder kommunen skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet något utöver det kommunen är skyldig att erbjuda?

Diagram (24.1) visar fasta svarsalternativ där kommunerna har kunnat välja flera olika alternativ. Staplarna visar, tillsammans med kommunernas kommentarer, att många kommuner erbjuder ”extra” insatser för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet, så som samhällsinformation, svenskundervisning, fritidsaktiviteter för barn och unga samt arbetsmarknadsinformation. Förutom ovanstående är det många kommuner som har valt att stötta målgruppen på olika sätt tillsammans med bland annat civilsamhället. Nedan följer kommentarer från kommunerna:

Tidigt politiskt beslut om att erbjuda SFI för målgruppen.

Flera aktörer samarbetar för att tillhandahålla aktiviteter för flyktingar enligt massflyktindirektivet. Flera civila aktörer men

*även privatpersoner som vill hjälpa till. Likaså Svenska Kyrkan,
Silver museet, ABF, biltestnäringen, flera företag och andra
idéburna organisationer.*

Rapporten har författats av Sandra Norrman, Länsstyrelsen i Stockholms län.
Ärendet har beslutats av Länsråd Emma Spak efter föredragning av
integrationsutvecklare Michella Zayat.

Emma Spak
Länsråd, Länsstyrelsen i Värmlands län

Ärendet har beslutats digitalt och saknar därför underskrift

5 Bilagor

1. Rapport Länsstyrelsen Blekinge
2. Rapport Länsstyrelsen Dalarna
3. Rapport Länsstyrelsen Gotland
4. Rapport Länsstyrelsen Gävleborg
5. Rapport Länsstyrelsen Halland
6. Rapport Länsstyrelsen Jämtland
7. Rapport Länsstyrelsen Jönköping
8. Rapport Länsstyrelsen Kalmar
9. Rapport Länsstyrelsen Kronoberg
10. Rapport Länsstyrelsen Norrbotten
11. Rapport Länsstyrelsen Skåne
12. Rapport Länsstyrelsen Stockholm
13. Rapport Länsstyrelsen Södermanland
14. Rapport Länsstyrelsen Uppsala
15. Rapport Länsstyrelsen Värmland
16. Rapport Länsstyrelsen Västerbotten
17. Rapport Länsstyrelsen Västernorrland
18. Rapport Länsstyrelsen Västmanland
19. Rapport Länsstyrelsen Västra Götaland
20. Rapport Länsstyrelsen Örebro
21. Rapport Länsstyrelsen Östergötland

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland